Postimees

Ilmub iga päew.

Toimetus ja peakontor Tartus, Jaani 11.

Toimetus ja kontor Tallinnas, Wene 1.

Telefonid Tartus: Tegewtoimetaja 2-86, siseriigi ja Tartu teadete toim. 1-86, kaugeköned 9-86, ärijuhatus 65, talituse üldtelefon 80, raamatukauplus 2-50.

Telefonid Tallinnas: Toimetus 30-81, kontor 16-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soowil.

Kuulutuste hinnad: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti, teksti sees 12 senti ja tekstis teksti kirjaga 15 senti mm weeru laiuses. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha waliku soowe täidetakse ainult wõimalust mööda.

Üksik number 5 senti.

„Postimehe“ ja ta maksuliste lisade tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 120 s., 6 kuud 725 s., 12 kuud 1400 senti.

Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s., iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 senti.

Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära wiies: 1 kuu 125 s., 2 k. — 250 s., 3 k. — 320 s., iga lisakuu 100 s., 6 kuud 600 s., 12 kuud 1200 senti.

Wälismaale — 4 krooni kuus. Poola, Leedu, Lätimaale — kodumaa hinnad.

„Maamees“ 30 senti kuus. „Sädemed“ 120 senti aastas, 60 senti poolesaastas, üksiknumber — 35 senti; ilmub 4 korda aastas. „Lasteleht“ 10 s. k. „Terwis“ 160 s. aastas, 80 s. poolesaastas, üksiknumber — 45 s.; ilmub 4 korda aastas. — Aadressi muutmine 25 s.

Nr. 124 | Reedel, 8. mail 1931. | Tänast lehte 8 lehekülge | 75. aastakäik.

Riigiraamatukogu.

Täna maetakse lennuõnnetuse ohwreid.

Matusepaigaks kaitsewäe kalmistu.

Lennuõnnetuse ohwrid saabusid Tartu.

Lennuõnnetuse ohwrite major Sõõdi ja weltweebel Sepa laibad jõudsid neljapäewa hommikul kella 7½7 Tartu jaama, kus jäid esinduslwagunisse. Kella 8 kogusid jaama kõrgemad sõjawäelased ekstsõs 2. diwisii ülemaga kindral N. Reegiga, aukompanii, orkester, hukkunud lenduriite omaksed ja rohkesti rahwast. Auawalduste saatel toodi puusärgid wagunist ja asetati kahele surnuwankrile, mille järgi haakas leinarong liikuma läbi Riia Promenaadi, Küüni, Rüütli, Wene tänawa Raadi wäljale lennu angaari juure, mis on sisseseatud leinamajana.

Kogu teel oli rohkesti leinarongi jälgiwat rahwast.

Matus on reedel.

Täna lennuwäe leinapäew.

Mõlemate hukkunute omaksete wahel on saawutatud kokkulepe, mille järele nii major Sõõti, kui ka weltweebel Seppa põrm sängitatakse Tartu Kaitsewäe kalmistule — Wabaduse Risti Wendade platsile. Õnnetusohwrite kalmud on kõrwuti.

Leinamajast — lennuwäe angaaridest — ärasaatmine on täpsalt kell 3 p. l. Enne nimetatud kella aega kogunwad aerodroomile kaitsewäe osad ja saatjad. Angaarides peab ärasaate teenistuse praost G. Rutopõld, mille järele puusärgid kantakse kalmistule. Leinarongikäik liigub angaride juurest Maarja kalmistu juurde, kuna kaitsewäe kalmistule minnakse nimetatud kalmistu kaudu. Rahwas pääseb kaitsewäe kalmistule Puiestee tänawalt Põllu tänawa kaudu. Matusetalitus sünnib sõjawäeliste auawaldustega. Matusetalituse haual peab praost G. Rutopõld. Matustele sõidawad ka Tallinna ja Rakwere lennuwäe üksuste esitajad.

Kaastunde telegrammid meie lennuwäele.

Hiljuti Tallinnas aset leidnud lennuõnnetuse puhul on Soomest saabunud meie kaitsewäe juhtidele järgmised telegrammid.

Soome kaitsewäe ülemalt kindral-leitnant A. Sihwolt meie kaitsewägede staabi ülemale kindral-major Tõrwandile: „Palun Teid, härra kindral, wastu wõtta minu ja Soome kaitsewäe sügawamad kaastunde awaldused Eesti lennuwäes juhtunud õnnetuse puhul.“

Ohujõudude ülemalt kol. Wuorilt õhukaitse ülemale kol. Tombergile: „Palun wastu wõtta Soome õhujõudude sügawa kaastundeawalduse Tallinnas aset leidnud lennuõnnetuse puhul.“

Lennuõnnetuse ohwrite wiimne teekond.

Ohwitserid kannawad raudteejaamast major Sõõdi puusärki. Täna maetakse mõlemad ohwrid Tartu garnisoni kalmistule.

Kinniswarade maksustamine uuele alusele.

Eile oli põllutööministeeriumis kinniswarade hindamise peakomitee koosolek, millest osa wõtsid ka maawalitsuste esindajad. Wiimased selgitasid, et seni ei ole selge, millised wead on hindamiste juures tehtud. Seks on tarwilik kõik esitatud protestid üksikult läbi waadata, et selgusele jõuda hindamisel tehtud wigade üle. Nõupidamine otsustas, et kinniswarade maksustamine praegu makswa kinniswara hindamisseaduse alusel seisma tuleb panna ja kinniswarasid maksustada endiste hindamiste põhjal, seni kui uus seadus wälja töötatakse. Uue seaduse wäljatöötamine on tehtud ülesandeks majandusministeeriumile.

Lohakus ja kuritarwitus Tallinna merikoolis.

Süüdlane teadmata kadunud.

Neil päewil asusid Tallinna merikooli asjaajamist rewideerima riigikontrolli esitajad. Juba alguses selgus, et asjaajamine on äärmiselt korraldamata. Asutuses ei ole kaua peetud sellekohast kassaraamatut ja dokumendid on sisse kandmata. Koolijuhataja hra Russow oli asjaajamise ja raamatupidamise usaldanud täielikult tunniandja J. Treiburgi hooleks, makstes wiimasele oma isiklistest summadest tasu. Rewisjoni ajal Treiburg lahkus kooli ruumidest, kus ta korteris oli, ja on seni kadunud. Seni kindlaks tehtud andmete järgi puudub kassas umbes 1000 krooni ja peale selle on arwestatud summasid kuludeks, mis ei kuulu merikooli arwele. Samuti puudub mõni kassadokument. Kuritarwituse kogusumma wõib ulatuda kuni 1500 kr. Asjast on teatatud kohtuwõimule.

Asunikkude maa ostuwõla ja liidetud laenude tasumine riigikassa pankkirjadega.

Asunikud, kes riigimaade põliseks tarwitamiseks ja omandamiseks andmise seaduse alusel on omandanud maad wõi kellel riikliku laenud on liidetud, wõiwad oma maa ostuwõla ja liidetud laenu Eesti Maapangale wälja maksta wõõrandatud maade eest tasumaksmiseks wäljaantawate riigikassa pankkirjadega. Arusaamatuste ärahoidmiseks tuleb tähele panna, et riigikassa pankkirjadega saab enne tähtaega tasuda maa ostuwõla wõi liidetud laenu algwõlga. Tähtajaliste maksude ja tähtaja maksu wõlgade tasumiseks Eesti Maapank riigikassa pankkirju wastu ei wõta, waid need tulewad tasuda rahas.

Ohwitsere üks kõrgemaid naisi

püstitati neil päiwil Budapesti rahwuswahelistel wõistlustel naiste spordipeol. Rekordiwiskajaks oli sakslanna Elisabet Schumann Essenist. Ta heitis oda 40,93 m. Tähelepanuwäärt on, et rekordsaawutuse püstitaja Schumann on wasakukäeline.

Eneseläpmine elektriga.

Tundmata mees ühendas end kõrgepinge liiniga ja sai silmapilkselt surma.

Kolmapäewa õhtul kella 8 paiku leiti Rakwerest umbes 1 km eemal asuwa Rodewälja mõisa koplist surmult lamamas tundmata meesterahwas. Lähemal järelwaatusel selgus, et meesterahwal oli ümber pahema käe pea seotud peenike traat, mille teine ots ulatas üle kõrgepinge traatide, mis samast koplist üle läksid. 15.000 woldiline elektri kõrgepinge wool oli mehe silmapilkselt surmanud.

•

Sama päewa õhtupoolikul nägi Rodewälja mõisa walitseja, et keegi meesterahwas sammub mõisa lähedal asuwast karjakoplist läbi ja midagi nagu ülesse pillub. Arwates, et tuleja puu otsast wareseid loobib, ei pöörnud walitseja sellele tähelepanu ja töötas edasi. Wähe hiljem koplist läbiminejad töölised naised panid tähele, et maas miski asi põleb ja sellest wähe maad lamab meesterahwas. Nähes, et traat üle liini ulatab lamaja kätte, teatati juhtumisest kohe Rakwerre, kust ametiwõimud kohale sõitsid. Samal ajal jõudis ka kohale Rakwere elektriwõrgu juhataja, kuid surnukehale läheneda oli wõimata, sest iga wähemgi puudutus oleks surmaw olnud. Wõeti kohe ühendus Kunda elektrijaamaga ja paluti wooluandmist mõneks minutiks katkestada. Katkestamise ajal oli kustunud elekter kogu Rakweres ja isegi kinod olid sunnitud waheaega pidama. Peale traadi läbilõikamist ja liini pealt ärawõtmist anti uuesti walgustust, nii et tundmatu surm kujunes kogu Rakwerele leinaawaldusena umbes 10 minutiks.

Surnu ülewaatusele asudes selgus, et maas lamas umbes 30—35 aastane, korraliku wälimusega meesterahwas. Taskus leidus ajaleht „Waba Maa“ 6. skp. number, kust osa oli wäljarebitud, wõti, tikud, 59 senti raha, uur, mis weel käis ja rinnataskust naisterahwa pilt, mille pöördele kirjutatud „pr. Paju“. Mingisuguseid muid dokumente surnu juures ei leidunud. Pahema käe pihu ümber oli seotud peenike raudtraat, mille üks ots ulatas üle 6 meetri kõrguse kõrgepinge liini teisele poole maha. Raskuseks teises otsas oli raudtee liipri polt. Surnukeha oli söekarwaliseks muutunud, käsi, kuhu ümber traat seotud, oli luuni läbipõlenud. Tugew wool oli surnu täiesti kangeks teinud. Seni puudunwad andmed enesetapja isiku kohta, kuid wõib arwata, et ta õhtuse rongiga Rakwerre saabus ja siis tulles kõrgpinge liini mööda, madalama koha walis, kust korda läks traati üle wisata ja sellega saawutada silmapilkset surma. Teatawasti on see Eestis teine juhus, kus enesetapmine sünnib elektriga. Aastaid tagasi oli niisugune juhtumine Ellamaal.

Laip paigutati Rakwere linna haigemaja surnukuuri ja isiku selgitamiseks kestab juurdlus.

Suwel kohtamine põhjanabal.

„Nautiluse“ ja „Zepi“ polaarsõit juulis.

Münchenist, 7. mail. (Trj.) Siin kirjutati wäikses hotellitoas alla kokkuleppele, mille alusel peab sündima eelseiswal suwel põhjanabal kohtamine allweelaew „Nautiluse“ ja õhulaew „Graf Zeppelini“ wahel.

Dr. Eckener, kes kirjutas kokkuleppele Zeppelini ühingu poolt alla, andis pärast allakirjutamist ajakirjanikkudele seletusi, rõhutades ettewõtte teaduslikku iseloomu. Eckener märkis, et kohtamine peab sündima osana teaduslikust polaarekspeditsioonist, mis ühtlasi peab andma lõpliku selguse, kas õhulaew on kohane teaduslikkude uurimuste ettewõtmiseks polaarmaadel. Peab selguma rida küsimusi, näiteks: kas saab õhulaewalt maapinnale saata ja uuesti pardale wõtta inimesi, kui selleks puudub wastaw abiandmine maapinnalt.

Dr. Eckener märkis, et ekspeditsiooni juures wõetakse tarwitusele kõik ettewaatuse abinõud üllatuste ärahoidmiseks. Meeskond warustatakse põhjaliku polaar-riietusega, relwadega, paatidega jne. Ekspeditsioonist wõtawad osa nelja maa esitajad: Saksa, Inglismaa, Ameerika Ühisriigid ja Nõukogude Wenemaa. Meeskond koosneb 45 mehest ja ühest naisest. Naise isikut hoitakse esialgu saladuses, arwatakse aga, et see on lady Haig-Drummond. Meeskonna hulgas on 10 teadlast, keda wälja walib Aero-Arktika selts, kelle korraldusel kogu ettewõte sünnib. Kuuldawasti saadetakse kutse ekspeditsioonist osawõtmiseks ka professor Behounekile, kes oli üks wähestest eluga pääsenutest Nobeli õnnetul polaarlennul.

Päew, mil peab sir Hubert Wilkinsi „Nautiluse“ ja „Graf Zeppelini“ kohtamine põhjanabal sündima, on alles lähemalt kindlaks määramata. Kuna õhulaew liigub hoopis kiiremini, kui allweelaew, siis kawatseb „Graf Zeppelini“ juht õhulaewa kinnitada Franz Joosepi maal püstitatud ankrumastile ja lendu põhjanabale alustada alles siis, kui „Nautilus“ on umbes kahe päewa teekonna kaugusel nabast. Arwatawasti sünnib lend põhjanabale juuli keskpaigas.

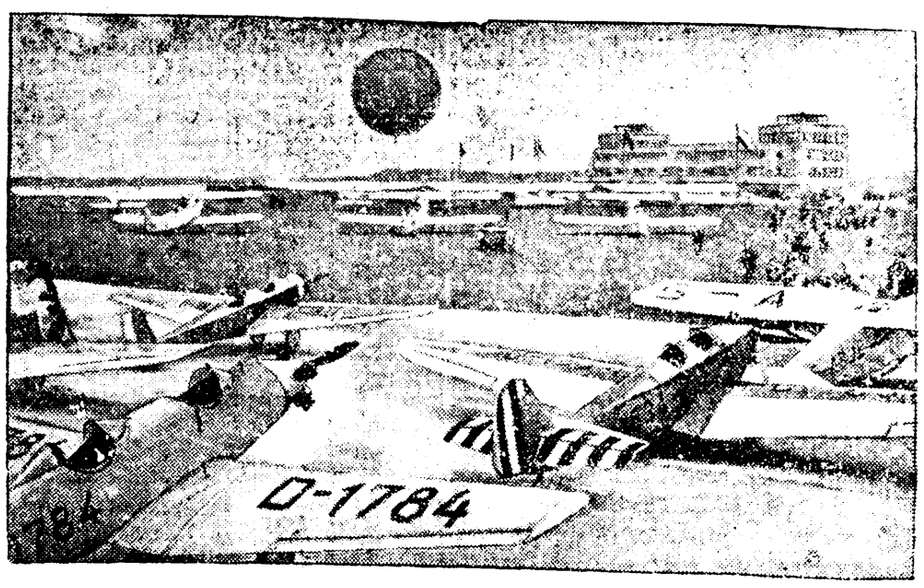

Moodsama lennusadama awamisel.

Neil päiwil awati pidulikult uus Müncheni lennuwäli, mis oma praktiliste seadelduste ja asetuse poolest on moodsamaid lennuwäljasid. Hiiglasuures lennukite angaaris on ruumi kuni 6300 ruutmeetrit. Sinna wõiwad warju minna kuni 60 m tiibade laiusega lennukid. Pildil on üldwaade uuest lennusadamast awamise ajal.

TEADAANNE.

Ostetakse täiesti terveid (ilma kehaliste vigadeta), **valgeid**

noori suguemiseid

tõu peale vaatamata eluskaaluga **80—130 kg.**

Suguemiste vastuvõtmise kohad ja päevad on järgmised:

Ühisus «Estonia Eksporttapamajad» Tallinnas.	Ühisus «Estonia Eksporttapamajad» Tartus.	Ühisus «Võhma Eksporttapamaja» Võhmas.
Kesknädalal 13. mail	Teisipäeval 12. mail	Esmaspäeval 11. mail
„ 20. „	Kesknädalal 13. „	„ 18. „
Neljapäeval 21. „	Teisipäeval 19. „	Kesknädalal 27. „
„ 28. „	Kesknädalal 20. „	Esmaspäeval 1. juunil
Kesknädalal 3. juunil	Neljapäeval 21. „	„ 8. „
Neljapäeval 4. „	Kesknädalal 27. „	„ 15. „
Kesknädalal 10. „	Neljapäeval 28. „	„ 22. „
Neljapäeval 11. „	Teisipäeval 2. juunil	
Kesknädalal 17. „	Kesknädalal 3. „	
Neljapäeval 18. „	Neljapäeval 4. „	
Teisipäeval 23. „	Teisipäeval 9. „	
Neljapäeval 25. „	Kesknädalal 10. „	
	Neljapäeval 11. „	
	Teisipäeval 16. „	
	Kesknädalal 17. „	
	Neljapäeval 18. „	
	Teisipäeval 23. „	
	Neljapäeval 25. „	

Märkused: 1) Et suguemiste vastuvõtmine kestab 7 nädalat ja ostmine sünnib piiramata arvul, siis palutakse sigade müüjaid — põllumehi suguemiste kokkutoomisega mitte üleliiga rutata.

2) Suguemiste vastuvõtmist ja edasisaatmist kohtadel toimetavad kõik peekonsigade vastuvõtjad. Arved kirjutatakse välja eksporttapamajade poolt igale müüjale — seakasvatajale eraldi. Emised, mis ei kõlba sugusigadeks, võetakse eksporttapamajade poolt vastu tapamajade päevahindadega.

3) Ostetavate suguemiste eest maksetakse puhtas rahas, kusjuures väljamaksetav hind on tunduvalt kõrgem tapasigade päevahindadest.

Ühisus „Estonia Eksporttapamajad“,
Tallinna, S. Tartu m. 79, postkast 33, tel. 309-53 ja 305-51.

Eesti Seakasvatajate Selts,
Tallinna, Pikal tänaval nr. 40, tel. (2) 13-17.

Kohvik „Salve“

Reedel, 8. mail

hra V. Sivers'i ja prl. L. Adler'i

tantsu-õhtu

Algus kell 8. — Laudade ettetellimine kuni kl. 4.
Alates 7. maist muusika ka päeval kl. 12—½2

Globella

parim poonimiswaha

Esitus: Firma «Karu» Tallinnas, S. Tartu m. nr. 6, tel. 310-99.

Asumaade suurnäitus awati.

Pariisist, 7. mail. (Trj.) Vincennesi metsas awati ammuodatud asumaade näitus. Awajaks oli Prantsuse wabariigi president Doumergue, kelle awasõnade peale kostsid suurtükipaugud ja sõjawäe orkestrite terwitushelid. Näituse peakomissariks on marssal Lianthey, keda loetakse oma aja suuremaks asumaade administraatoriks ja kelle teenete hulka kuulub Prantsuse-Marokko wäljaarendamine. Liauthey pidas kõne, milles ta märkis, et „Prantsusmaa tulewik asub üle mere“. Ta rõhutas wajadust kinnipidada õigest ja ülesehitawast asumaade politikast.

Näituse awamisest wõtsid wälisriikide poolt osa Itaalia würst di Scalea, Annami kuningas ja kogu diplomaatlik korpus, Prantsuse walitsus eesotsas peaminister Lavaliga oli peaaegu täies koosseisus esitatud. Kõigis kõnedes rõhutati Euroopa tarwidust leida ühist keelt teiste mandrite wäljaarendamisel. Awamise pidustus peeti asumaade muuseumi hoones, mis peab ka pärast sügiseni kestwat näitust jääma püsima alalisena.

Õhukest, täiesti valget, üheltpoolt siledat pakkimise paberit

Sulfiiti

soovitame suurel ja väiksel viisil, palli, kilo ja poogna viisi

„Postimehe“ raamatukpls.

Tartus, Suurturg 16.

Eesti-Läti ühistöö wõitlaubanduses.

Wälisminister J. Tõnissoni Riias wiibimise ajal tõsteti seal peetud läbirääkimistel üles üks küsimus, mis oma uudsuse ja praktilise wäärtuse poolest erilist tähelepanu äratas. Nimelt otsustati asuda küsimuse kaalumisele, kas oleks wõimalik Eesti-Läti ühise laewaliini loomine mõlemi maa wõi eksporteerimiseks Balti mere sadamatest Lääne-Euroopa tarwitajatesse maadesse. Tõsi küll, see küsimus moodustas ainult ühe osa suuremast ja laiaulatuslisemast probleemist, nimelt Eesti-Läti jõupingutuste koordineerimisest põllumajanduse saaduste wäljaweo arendamisel, kuid selge on, et koostöö suudab täit kasu anda alles siis, kui temaga kaasas käiwad puhtpraktilised sammud.

Mõlemad naabermaad on oma iseseiswuse aastatel teinud suuri edusamme põllumajanduse alal. Eriti tähelepanuwäärt on aga nende edusammud karjapidamise saaduste wäljaweos, missugusel alal nad on suutnud enesele wõita koha maailmaturul wanemate eksporteerijate kõrwal. Üheks suuremaks paheks Balti maade karjapidamisele, mis neid takistab ära kasutamast kõiki turuwõimalusi on modern ühendusabinõude puudus. Suuremad eksporteerijad, nagu Daani, Rootsi ja Soome, on korralise ja ajakohase ühenduse tarwidusest juba ammu aru saanud ja sellepärast suutnud enesele luua tiheda kontakti turuga. Hilisemad juuretulejad, nende seas ka Eesti ja Läti, on seni püüdnud igaüks omaette, omal jõul tegutseda. Näiteks eksporteerib kumbki maa wõid Inglise turule nii kuidas saab ega ole suutnud omale soetada erilisi weoabinõusid, kuigi mõlemi ees seisab kahtine meri, mille turjal näeme liiklemas wäga häid eeskujusid. Põhjus on lihtne: kulud lähewad liiga kalliks.

Aga see, mis ühele kättesaamata, wõib ühisel jõul täiesti realiseeritaw olla. Nii on ka siin.

Kui mõni aeg tagasi Eestis tõsiselt asuti mõtte juure ellu kutsuda Eesti-Inglise laewaliin, mis oleks muude ülesannete kõrwal enese peale wõtnud ka Eesti wõiekspordi huwide teenimise, siis leidis see kawatsus Eestis üldist poolehoidu. Kahjuks on aga takistused osutunud suuremaks, kui arwata wõidi ja Eesti-Inglise laewaliini küsimus püsib endiselt surnud punktil. Missuguse kuju wõtab see kawatsus tulewikus, on teadmata, kuid meie majandusliste huwide seisukohalt omab kiirus suure tähtsuse.

Ei ole teada, kas Eesti poolt on kunagi tehtud tõsiselt katset otsida lähemat kokkupuutumist, „Anschluß" Soome laewaliinidega, kuid paistab, et Soomes waewalt wõidakse sügawamat huwi tunda sarnasest laewanduse koostööst, mis Soomele otsekohest kasu ei anna.

Lätiga on lugu sellepoolest parem, et siin huwi erineb kindlasti kahepoolseks. Saksa turg, kuhu Läti seni on eksporteerinud lõwiosa oma wõitoodangust, kipub wiimaste sündmuste tagajärjel alatasa wähenema ja Läti on tõsiselt sunnitud pilku pöörama teistele, kaugematele turgudele. Siin aga peawad meie naabrid konstateerima sedasama puudust, mida meie eneste juures wäga hästi tunneme. Anname sõna tuntud Läti majandusteadlasele, hiljuti surnud prof. K. Balodis'ele, kes umbes aasta tagasi ühe Riia lehe weergudel muu seas järgmisi mõtteid esile tõi:

„Olen juba korduwalt ülestõstnud küsimuse, et riik ise peaks muretsema mõne kiirsõitja auriku ühes jahutusruumidega, mis wõiks meie wõid, peekonit ja teisi wäärtuslikke kaupu wedada otseteed Londoni (Saksa turg pärast wõitolli kõrgendamist saab meile niihästi kui suletud olema). Sarnane aurik ei tarwitse olla sugugi suur: aitab 1000 laadungi tonnistki. 1000-tonnili laew 4000-hobusejõulise dieselmootoriga sõidaks kiirusega 20 sõlme tunnis. Riia ja Londoni wahe sõidaks ta ära Kieli kanali kaudu 55 tunniga, tehes igal nädalal ühe reisi, tarwitades teel ära 60 tonni õli 6000 lati wäärtuses. Kogu sarnase laewa ülalpidamine, kaasa arwatud kõik sadamamaksud, ei läheks üle 1 miljoni lati aastas (laewa hind 1½—2 milj. latti). Isegi siis, kui see raha tuleks korstnasse kirjutada, oleks kasu riigile ja majandusele erakordselt suur: Daani wõi eest maksetakse Londoni turul ikka weel 140 shill. centnerilt, mis teeb wälja 845 latti kilolt. Nii siis peaaegu sama raha, mida töötab maaliit wõihindade stabiliseerimisega. Ja seda wõiks saawutada, ohwerdades mitte 12—20, waid ainult 1 miljon latti aastas. See on Läti riigile täiesti wõimalik. Ja ei oleks sugugi tarwis ohwerdada täit miljonit, sest sarnane laew saaks kõrgewäärtuslist laadungit kojuteel, näit. riisi, suhkrut, manufaktuurkaupa jne. Wõiks ka sinnasõidul kaasa wõtta kõrwallaadungina linu. Samuti oleks tulu reisijate weost, sest kiiraurikuga sõidawad heameelega ka reisijad.

Srnased kiirsõitjad laewad pole sugugi mõni fantaasia, waid need liiguwad Inglismaa ja Daani, samuti ka Inglismaa ja Rootsi wahel."

Wahepeal on Läti professori poolt ettetoodud hinnad tunduwalt muutunud, kuid tema poolt allakriipsutatud ratsionaalse wõiekspordi tähtsus kiirsõitjate laewade abil on aina tõusnud.

Kui laew peab teenima mõlema riigi huwisid, siis muutuwad nõudmised, mida tuleb üles seada laewale, muidugi tunduwalt. Ta peab olema suurem, et peale wõtta suuremat laadungit, ka kiirus wajab parandust. Kõik need asjaolud mõjutawad loomulikult laewa hinna kõrgust. Siiski paistab, et tehnika meile siin soodsaid wõimalusi pakub ja et paraja mahuga laewa otsimisel wististi küll tuleb eelistada prof. Balodise eeskujul modern mootorlaewa. Sinna wahe on olemas, kuid seda kaaluwad nüüd wõi warsti üles teised paremused. Eesti-Läti laewa käimapanek oleneb aga eestkätt sellest, kas on wõimalik laewa kasutamist korraldada nii, et see mõlemaid pooli täiesti rahuldab. Siin tekib üles rida asjaolusid, mis lähemat kaalumist wajawad. Üheks tõsiseks raskuseks osutub näiteks mõlemi riigi wäljaweo sadamate kaugus üksteisest. Kuid teatawa mooduse leidmine peaks wististi wõimalik olema, sest iga lahendus oleks ikkagi tunduw edusamm praeguse olukorraga wõrreldes.

Niihästi Eestis kui ka Lätis annab riik otsekoheste toetuste näol majanduse mitmesugustele harudele suuri summasid. Kõige mõjuwam toetus aga, mida riik üldse majandusele wõib anda, on soodsate tingimuste loomine loowaks tööks. Just turustamise olude parandamisega, missugusel alal meie teistest maadest olema järel, on riigil wõimalik oma toetusega palju suuremat efekti saawutada, kui rahasummade wäljamaksmise läbi otseselt produtseerijatele. Kui kawatsused ühislaewa küsimuse kaalumisel silmas peetakse seda toetuse-iseloomu ja mitte ei wõeta lähtekohaks harilikku kommertsiaalset tasuwust, mis esiotsa wõib olla tulemata jääb, siis ei ole hea tahtmise juures wististi mitte raske küsimusele lahendust leida.

Rabindranath Tagore 70-aastane.

Kuulus India luuletaja ja filosoof Rabindranath Tagore, 1913. aasta Nobeli kirjandusauhinna laureaat, sai 6. mail 70-aastaseks. Tema lauludest on kogu „Gitanjali" kõige tuntum, samuti on lewinenud kirjaniku romaanid ja filosoofilised tööd üle kogu haritud ilma.

Hertsogi-protsess Lätis.

Alam kohus nimetas läti kodaniku hertsogiks, mida kõrgem kohus peab tühistama.

Riiast, 6. mail. Läätsi kohtu otsusega tõsteti läti kodanik Launiz hertsogi seisusse. Kohtus arutati läti kodaniku Igor Schmidt von der Launiz-Komnin-Paleologi kaebust Alma Launizi (kaebaja naine) wastu, kes ei taha mehe õigust tunnustada. Küsimust läbi arutades kuulutas kohus otsuse: „Tunnistada, et parun Igor Schmidt von der Launizile kuuluwad Feodoro linnad ja kogu Gotia hertsogi tiitel ja keelata Alma Launizal töendamast, nagu oleks ta nimetatud tiitlid seadusewastaselt omandanud".

Pärast kohtuotsuse kuulutamist nõudis kaebaja omale ärakirja ja palus siseministeriumi passiosakonda teha märkus tema passi, et ta on tõesti hertsog.

See kohtuotsus sünnitab Lätis suurt ärewust. Lätis on seisused kaotatud, kuid kohtuotsus on ametlikult wälja kuulutatud ja seaduslikus jõus. Kõrgemal kohtul — senatil — on nüüd raske pähtel purustada. On tehtud ettepanek, otsus muuta järelwalwe korras. Arwestatakse seda, et senat, kes jälgib kohtute tegewust, tühistab Liibawi kohtu otsuse ja hertsog Igor Schmidt von der Launiz jääb lihtsaks Launizaks.

Mängupõrgud Saksa kuurortidesse.

Berliinist, 6. mail. (Trj.) Praegu kestawad läbirääkimised Baden-Badeni, Wiesbadeni ja Aacheni supellinnade ja walitsuswõimude esitajate wahel, et lubada Saksa kuurortides mängupõrgutel uuesti tegewust alustada. Olewat soodsaid wäljawaateid, et nimetatud kuurordid mängupõrgute awamiseks luba saawad, kuna sel teel wõõraste juuretõmbamisega tahetakse parandada linnade rahalist olukorda, mis on õige paha. Kuigi käimasolewad läbirääkimised peaksid oodatud tagajärgi andma, ei saa mängupõrgud oma tegewust siiski enne sügist alata.

Mis sünnib Soome-Ugri kultuurkongressil.

Sinnapääsemise wõimalused.

16.—18. juunini korraldatakse Helsingis 4. Soome-Ugri kultuurkongress, millest peale soomlaste wõtawad osa umb. 1000 eestlast ja 500 ungarlast.

Kongressi eelõhtul korraldab Estonia muusika osakond arwatawasti kontserdi Helsingi ooperi ruumides.

Järgmisel päewal, 16. juunil, algab kongress piduliku jumalateenistusega Johannesse kirikus, Eesti, Ungari ja Soome keeles. Kongressi üldkoosolek algab kell 12 päewal Soome Kaardi maneeshis, kus Eesti poolt esinewad referaatidega prof. J. Uluots, prof. J. Mägiste ja prof. J. Kõpp.

Sellele järgneb töö 15. harrastusringis, mis jätkub ka kogu järgmise päewa ja 18. juuni hommikupoolikuni.

17. juunil esinewad eestlased arwatawasti pärast lõunat Johannese kirikus A. Kapp'i oratooriumi „Hiob'iga". Ohtul on kolme hõimurahwa solistide kontsert. Samal päewal korraldab ka waimulikkude harrastusring piduliku jumalateenistuse Johannese kirikus.

Wiimasel kongressi päewal, 18. juunil, on jälle Soome kaardi maneeshis üld-lõpukoosolek, kus tulewad wastuwõtmisele tähtsama iseloomuga resolutsioonid. Sealsamas korraldatakse selle järele suurejooneline hõimu-lõpupidu, millele pääs on kõigile waba.

Sõiduks kongressile on hangitud terwe rida aurikuid,

kusjuures „Suomi" ja „Express" lähewad Tallinnast teele 15. juuni hommikul kell 4. Üleõiduhind Kr. 3.50, mis tuleb tasuda Eesti toimkonnale, Tallinn, Lai tän. 1 (tel. 212—15 ja 230—74) hiljemalt 1. juuniks. Nende laewadega sõidawad Helsingisse koorid, orkestrid ja muud tegelased ning üliõpilased ja õpilased. Samal päewal kell 9 wõi 10 hommikul asuwad teele Helsingisse auritud „Ebba Munk", „Viola" ja „Bure 1.", millega sõidawad kõik ülejäänud kongressist osawõtjad ja kongressi Eesti toimkonna juhatus. Üleõidu hind Kr. 5.50, mis samuti tuleb tasuda hiljemalt 1. juuniks kongressi Eesti toimkonnale. Kuna kongressist osawõtjad ei sõida tagasi korraga, siis tagasisõit kongressilt toimub mitmes rühmas. Sõiduks Eesti raudteedel on hangitud wabariigi walitsuselt 50 protsendi hinnaalandus, kusjuures sõiduhind wäljasõidu sihtjaamast Tallinnasse (enne kongressi) tasutakse täiel määral, kuna tagasisõidul esitatakse Tallinna jaamades Kongressi Eesti Toimkonna poolt wäljaantud tunnistused, mispeale kongressilt tulijale antakse tasuta pilet, wastawasse sihtjaama, wälja arwatud esimest 50 km, mis tulewad tasuda.

Rida ekskursioone.

Kongressi päewadel korraldatakse rida odawahinnalisi ekskursioone, kust kongressist osawõtjad erimaksu eest osa saawad wõtta. Ekskursioonide maksutingimuste ja suruse üle saab teateid toimkonnalt.

Kõik, kes kongressile tahawad sõita, peawad täitma sellekohase kaardi ja selle saatma tagasi hiljemalt 15 juuniks, juure lisades 1 kr. registreerimismaksu. Ilma maksu saatmata ei registreerita ühtegi.

Poolastamise kartus Lätis.

Küsimust selgitab parlamendi uurimiskomisjon.

Riiast, 7. mail. Saeima eelarwekomisjonis puhkesid waidlused lätlaste poolastamise küsimuse kohta Latgalis. Pikem aruanne oli esitatud Ilukste maawalitsuse poolt. Poola koolides kaswatatawat lapsi „Poola ja Pilsudski waimus". Kooliõpetajad olewat ainult abijõud, peategelased aga katoliku waimulikud. Poola erakoolidesse wõetawat lätlasi, leedulasi ja walge-wenelasi. Õpetus sündiwat Poolast saadetud raamatute järele, kus Düüna asemel — Wisla, Riia asemel — Warssawi ja Läti presidendi asemel — marssal Pilsudski.

Selle aruande puhul seletas Läti haridusminister Seemelis, et Poola koolides tarwitatakse tõesti Poolast toodud raamatuid, samuti kinnitas ta teateid poolastamise kohta. Waatamata ägedatele waidlustele, otsustati Poola erakoolidele anda toetuseks 4000 latti. Pärast seda otsustati poolastamise küsimuse selgitamiseks walida parlamendi uurimiskomisjon, mis häälte enamusega wastu wõeti. Reedel tulewad poolastamise asjad saeima üldkoosolekul arutusele. Sel puhul oodatakse eriti „kuuma" päewa saeimas.

Ei mingisugust edasilükkamist.

Londonist, 6. mail. Ametlikult poolt lükatakse ümber wiimasel ajal liikunud kuulduised, nagu oleks wõimalusi wäewähenduse konwerentsi edasilükkamiseks. Toonitatakse, et Inglise walitsus on täielikult konwerentsi edasilükkamise wastu.

Brüning siiski wõitis.

Sotsialistid toetawad Saksa walitsust.

Berliinist, 7. mail. (Trj.) Saksa riigipäewa wanematekogus lükati tagasi kommunistide nõudmine, et riigipäew erakorraliselt kokku kutsutaks. Rahwussotsialistid ja rahwuslased jäid koosolekust eemale, kuid sotsialistid hääletasid ühes walitsuserakondadega kommunistide wastu. Seda loetakse walitsusele suureks edusammuks ja eriti suurt tähtsust antakse hääletusele sellepärast, et sotsialistid wiimasel ajal toiduainete tollide tõstmise pärast walitsuse tegewust terawalt arwustasid. Nähtawasti tahawad aga sotsialistid siiski Brüningi walitsust toetada.

Saksamaa tahab moratooriumi.

Berliinist, 7. mail. (Trj.) Saksa walitsuserakondade häälekandjad wõtawad sõna kuulduste puhul, mis wälismail lewinemud, ja mis kõnelewad, nagu oleks Saksa walitsusel kawatsus lähemal ajal nõuda moratooriumi Youngi kawas määratud reparatsioonimaksude tasumisel. Walitsuse ajakirjandus ei lükka neid kuulduisi ümber ega ka ei kinnita neid, kuid märgib paljuütlewalt, et Saksamaa raske majanduslik seisukord ja eriti kulud, mida nõuab töötatööliste toetamine, sunniwad warem wõi hiljem seesuguse sammu astumisele. Kuuldawasti ei ole aga Saksa walitsuses weel mingisugust otsust tehtud. Walitsuse ajakirjandus oletab, et seesuguse sammu astumine wõiks sündida alles pärast seda, kui riigimehed kokku on saanud Genfis ja Chequersis on peetud Saksa-Inglise konwerents.

50.000 korda kergem on võita Nehatu Rahvamaja loteriipiletiga, kui mõne teisega, sest Nehatu Rahvamaja loteriil on 50.000 piletit vähem.

Põgenemine Kremlist.

Sven Adeloni romaan.

Tõlkinud M. P. 27

Kuna nüüd ise olin tagaaetud mees, loobusin tookord lähemate juurdluste nõudmistest. Täna, kümme aastat pärast toimepandud wargust, pidi niisugune juurdlus jääma tagajärjetuks. Aeg oli kustutanud kõik jäljed.

Sellest ajast oli aga samuti saanud minu liitlane. Kümme möödunud aastat pidid olema uinutanud süüdlase ettewaatuse, seda enam, et kurjategija arwatawasti pidas mind surnuks. Minul oli paremusi seega, et wõisin oma tähelepanekuid teha, ilma et kahtlustataw sellest midagi aimas. Olin nagu kütt, kes oma redupaigast metsaäärel jälgib tähelepanelikult muretult üle lagendiku sammuwat saaki.

Kuiski nüüd oleks, pidin olema rahul, et puht juhus minu kohtumisest Silberschwangiga eelmisel õhtul ei lasknud saada asja, ja et ma täna, enne kui andsin ennast Werale tunda, olin awastanud, kes Gromow õieti oli.

Olin seega endale kindlustanud ühe tähtsama paremuse. Ma wõisin jälgida, ilma et oleks jälgitud mind ennast.

Samal ajal mul oli kaks tõendust: üleswõtted ja krahwinna Schuwalowa peawõru.

Lähtudes sellest kahest punktist, pidin jatkama oma juurdlusi, ja nimelt esialgu kahel erinewal teel. Kui need teed eralduisid teineteisest ikka enam ja enam, siis Weral ja Gromowil igatahes ei olnud peawõruga wähematki tegemist. Kui aga nüüd need teed kohtusid? Olin kindlasti otsustanud leida tõelist lahendust, kui kibe mulle olekski tõde.

Kui tulin tagasi wõõrastemaija, ulatas mulle minu ukseh oidja ühe telegrammi.

See oli wastus Haase ja Co'lt, Amsterdamist. Ta kõlas:

„Hugo van den Bosch, suuresti lugupeetud ja täiesti kindla kohwisisseweomaja van den Boschi ja Zoon omanik. Wenemaal wiibimine teadmatu."

Seisin ja wahtisin üksisilmi teate wiimasele lausele: „Wenemaal wiibimine teadmatu." Kuid siis see hollandlane õieti ei wõinud kõnelda wene keelt! Et see kohwikaupleja raske keele ära õppis ainult harrastusest, oli ometi wähe tõenäoline. Seega siis pidi olema embkumb: kas kaks Hugo van den Boschi, wõi Silberschwang oli hotellis „Continental" üles otsinud ühe teise mehe.

Igatahes oli kindel, et mina telefoni juures olin kõnelnud wene keelt ja pannud ta uskuma, et ta kõneleb peawõru müüjaga.

Silmapilk pärast seda seisin telefonikapis ja lasin enda ühendada hotell „Continentaliga", tuba 192. Hollandlane oli nüüd kodu. Kui aga alustasin wene sõnade walinguga, katkestas ta mind kohe äärmiselt pahural häälel: „Ma ei mõista sõnagi, minu härra!" Ja kohe pärast seda pandi kuulaja pikema jututa käest.

See sügaw kurguhääl oli hollandlasele iseloomustaw ja ta prantsuse hääldamine nii halb kui wõimalik. Hiljem ma kohtasin härra van den Boschi sageli, kui ta — wäärika rahuga ja alati tossutades paksu sigarit — oma wägewat keha kõnnitas läbi hotelli waibastatud käikude. Kuid kõnelnud ma olen temaga waid see ainus kord telefoni kaudu. Tema wastusest ma kuulsin siis ka kohe, et Silberschwang eelmisel õhtul hotell „Continentalist" ei olnud otsinud seda meest.

Asi wõis olla seletataw maailma kõige lihtsamal wiisil: pidin olema kuulnud toanumbri walesti, kui ma eelmisel päewal kuulasin Silberschwangi kõnelust ukseh oidjaga.

Pärast seda, kui ühendus van den Boschiga oli katkestatud, jäin kaugekõnekappi hetkeks mõtlikult ja kõheldes seisma. Siis mulle meenus kõige lihtsam wäljapääsutee. Haarasin uuesti kuulaja, palusin uuesti ühenduse hotelliga „Continental" ja katsetasin numbritega, mida wõimalikult wõis wahetada 192:ga. Proowisin niisiis 182. Poisikese hääl wastas pesuehtsas janki keeles: „Hallo." Jälle riputasin ära. Nüüd Nüüd proowisin 292.

Seekord mulle wastas daami hääl prantsuse keeli, kuid selge wene hääldamisega.

Tundsin häält. See oli Marusja. Riputasin otsekohe ära.

Kui oma kaugekõnekapist wäljusin kaunis segasena, kohtasin eessaalis pealik Jarowitzkit ja ta naist, kes mind ootasid. Alles nüüd mulle meenus, et olin nad palunud einele. Ma ei jutustanud aga neile ikka weel oma kohtumisest Weraga ega oma uuest awastisest, waid ütlesin ainult, et ma oma juurdlust teemantide pärast jatkan ja sellepärast neid weel kord palun, siin Pariisis mingil juhul mitte nimetada minu nime.

Kardan, et ma eine aegu ei olnud just kõige tähelepanelikum wõõrustaja. Mõtlesin pidewalt kogu oma muutunud seisundist pärast seda, kui olin telefonis ära tunnud Marusja hääle.

Kui mu külalised olid lahkunud, läksin jälle tagasi kaugekõnekappi ja tegin traadi abil uusi awastisi.

Nii sain teada, et Marusja oma mehe Barõschkoga elas „Continentalis", ja et Barõschkol oli kaunis tähtis koht Nõukogude saatkonna kaubandusosakonnas.

Weel samal pärastlõunal ma telegrafeerisin oma sõbrale Harvey Davies'ile, ühele Ameerika kirjasaatjale Moskwas järgmise järelpärimise:

„Harvey Davies, Savoy hotell, Moskwa. Palun teateid Iwan Wolkowist, 1918. ametis Kiiewi kaubanduspangas. Millised tunnistused sealt. Millal wälja rännanud? Majanduslik seisukord ära reisides? Pärige minu firma nimel. Telegrafeerige. Terwitusi Sorin. Nõudmiseni Pariis."

Arwutasin seega, et Harvey isiklikult kui ajakirjanduse esindaja läbi käis nii enamlastega kui wana korra meestega. Sellepärast telegrafeerisin meelsasti temale kui mõnele oma wene tuttawale. Peal selle Harvey Davies saab teada kõik, mis ta tahab.

Tollel õhtul asusin elama hotelli „Continental".

25

Tuba 293

Tulin hotelli „Continental" kui mr. Harrison Detroitist. Olin enda walge paruka ja wähekese mingi abil teinud tundmatuks, ja omasin nüüd selle wärske, karastatud wälimuse, mis on omane nii paljudele anglosaksi tõugu wanematele ameeriklastele. Peale selle ma kandsin alati oma suuri sarwprille. Nii pidasin end igasugu äratundmise wastu küllaldaselt kaitstuks.

Esimesel õhtul ma sain toa kolmandal korral, kolisin aga juba järgmisel päewal teisele korrale, kus Marusjal ja ta mehel olid wäikesed, saalist, magamis- ja wannitoast koosnewad eraruumid. Wäike kõlisew lahkus ukseh oidjale, ja see näitas mulle kätte mu toa 293, mis asetses otse Barõschko elutoa kõrwal.

Oma toa rõiwakapi taha ma puurisin weinipudeli korgi läbimõõduga augu, tehes seda nii hoolikalt, et tapet teisel küljel jäi kahjustamata. Kui tahtsin wabalt liikuda, tarwitses mul waid kork pista auku, et kõrwaltuppa ei tungiks ühtki kahtlaselt tugewat häält. Kuid igakord kui tahtsin kuulata, lukutasin ukse, lükkasin rõiwakapi kõrwale ja wõtsin korgi wälja. Sellest silmapilgu jookul loodud kuuldepostist ma wõisin kõnelust Barõschko saalis järgida üsna kergelt.

Juba pärast minu ülekolimist tuppa 293 esimesel pärastlõunal seadsin selle kuulamisposti sisse. Siis algasin seda, mida inglased nimetawad „ootamise mänguks". Ootasin nagu kütt, et saak tuleb minu laskejoonele.

Mõnikord Marusja ehk ta mees kohtasid härra Harrisoni esikus, ilma et nad kunagi olekski ära tunnud ehk kahtlase leidnud walgejuukselise wäärika ameeriklase, kes neist mööda libises taja ja suurusguselt. Barõschko oli kohanud mind warem waid üsna harwa. Marusja juures ma pidasin silmas, et ta meie juhulikkudel kohtumistel esikus ja eessaalis minu näole ei saanud heita kunagi rohkem kui waid ühe põgusa pilgu.

Nii möödus mitu päewa, ilma et oleks midagi juhtunud, millel oleks olnud wähematki tähtsust. Enamasti istusin oma toas, ja igakord kui kuulsin, et Barõschkol oli külalisi, asusin oma kuuldeposti.

Kõrwal liikus kõikwõimalikke inimesi, tawaliselt prantsuse ärimehi, kes tahtsid ühendusse astuda Nõukogude ajutistega, Barõschko oma ametkaaslasi kaubandusosakonnast ja lõputs hulk noid wähesümpaatseid konjunktuuri hüääne, kes kõikjal kokku jooksewad seal, kus nad haistawad äri.

Ent Barõschko kõnelustel nende inimestega polnud mingit tähtsust. Wõib küsida, mida siis õieti ootasin. Wastus sellele on liialt keeruline ja kaugelekõõndiw. Tahtsin ta lihtsustada ja küsida, keda ootasin.

Möödus peaaegu nädal, enne kui ta tuli. Kuid wiimaks ühel päewal, kui ma pärast sööki istusin üksi oma hotellikambris pärastlõuna kohwi juures ja süweneim mõnda ajalehte, kuulsin kõrwaltoas hääli, mis lasid märgata, et Barõschkole oli tulnud külaline. Lukutasin jalamaid ukse ja läksin oma harjunud kuulamiskohale. Nüüd tundsin külalise hääle ära. See oli Iwan Gromow.

Kui nüüd seal seisin ja kuulasin nende kahe mehe kõnelust, tärkas minus järsku üks pilt möödunud päewilt. Ma nägin iseennast kümne aasta eest istuwat Marusja majas seinakapis ja kuulawat kõrwaltoas samade meeste samu hääli.

(Järgneb.)

Prowokatsioon kuulutuse kaudu?

Neil päewil andis walitsus munade wäljaweo loa ka E. Kinkile ,kes kuulus sotsialistide hulka riigikogus. E. Kink asus ärialale ja astus tagasi ka riigikogust. Kanamuna wäljaweo loa andmine E. Kinkile ei ole oma mõju awaldamata jätnud töörakonna meeste peale. Töörakonna lehes ilmusid mitmesugused tagamõtetega kirjutused sel puhul. Mõni päew peale litsentsi saamist ilmus „Rahwa Sõnas“ kuulutus, kus keegi K. K. pakub müüa kanamuna wäljaweo litsentsi.

Kohe peale selle kuulutuse ilmumist ilmus „Waba Maas“ kirjutus pealkirjade all: „Matiwõtjad munadelt“. „Litsentside wäljapakkumine „Rahwa Sõna“ kaudu“, „Miljoniline wõit ilma loteriipiletita“. Pealkirjade all tekstis teatatakse, et litsentsi on saanud sotsialist E. Kink ja et seesuguse litsentsi eest maksetakse miljon ja lõpetab: „Kuna „Rahwa Sõna“ kuulutus räägib uuesti wäljaantud litsentsi edasiandmisest, ei jää suurt arusaamatust, kes see pakkuja wõiks olla, kes oma matti tahab munade wäljaweo pealt wõtta.“

Selle kirjutuse puhul wõtab sõna „Rahwa Sõna“ ja kirjutab muu seas järgmist:

„Töepoolest „Waba Maa“ kirjutise järgi on asi selge, kuigi ta pole kohtuliku karistuse kartusel julenud panna täppi i-le peale: see peab olema E. Kink, kes tahab ilma loteriipiletita oma litsentsi müügist saada miljon senti.“

„Nagu talituselt järelpärides, selgub — pole litsentsi müügi kuulutust „Rahwa Sõnas“ awaldanud mitte Kink, waid keegi härra, kes lähedal ühele teisele mune eksporteeriwale ärile ja ka mitte wäga kaugel töörakonna ringkondadest.

Sellel härral pole üldse mingit litsentsi — ei unt ega wana müüa, sellega on ka feletataw, et ta kuni tänaseni ei ole „R. S.“ talituses .küsimaski käinud, kas teda wahest „Waba Maa“ poolt wäljakuulutatud miljoniline loteriipiletita wõit ees ei oota.

Kui nüüd aga filmas peame, et ei ühelgi teisel lehel peale „Waba Maa“ polnud pistmist tolle härra kuulutusega ja et just „Waba Maa“ selle puhkus üles esmajärgulise tähtsusega sündmuseks, mille paigutas esimesele leheküljele esimesele kohale, siis tõusebparatamatu kahtlus, kas kogu selles loos pole mängus „Waba Maa“ prowokatsiooniline käsi? Kas tõelikult polnud asi nii, et „Waba Maa“ kurikuulus „äriline geenius“ ja ta lähem sõber — pankrotti jäänud töörakonblik kirjastaja, „kes juba aastate jooksul peab jahti munade litsentsidele, kellele aga ta ebasoliidsuse tõttu üksi hõllutöö minister pole sõandanud luba anda, — pidasid omawahel nõu, kuidas diskrediteerida „Rahwa Sõna“ ja sotsialistlikku parteid ning ühtlasi lüüa jalad alt E. Kinkil. Et ise warjule jääda, tõugati siis ette ühe munaäri agent, kes tõi „Rahwa Sõna“ talitusele täiesti fiktiiwse kuulutuse, mida siis „Waba Maa“ ruttas kohe oma sihtide saawutamiseks ärakasutama. Tähendab, sihilikult awaldatud pettuse kuulutus wõeti töörakondliku „Waba Maa“ poolt aluseks suurele politilisele kallaletungile.

Kuidas nimetada seesugust talitamiswiisi?

Politiliselt on see kõige tüüpilisem prowokatsioon ja nurjatus, mida seni harrastanud üksnes töörakondlased.

Äriliselt kutsutakse seesuguseid toiminguid pettuseks ja kõlwatuks wõistluseks.“

Naaber süütas kahe talu hooned.

Süütajale wenelasele 12 a. sunnitööd.

Öösl wastu 5. maid l. a. põlesid maha Narwa wallas Korostelli külas Peeter Warshawski ja Aleksander Krõlowi elumajad ühes kõrwalhoonetega, kusjuures ka pea kõik nende wallaswara ja elus inwentar jäid päästmata. Warschawski hindas oma kahju 7600 kr. ja A. Krõlow 3500 kr. ja tema majas elutsenud Natalie Krõlow 3800 kr. ümber. Kõigest sellest warandusest olid ainult W. hooned 1900 kr. eest tule wastu kindlustatud, kuna ülejäänud warandused olid kindlustamata.

Tuli oli alanud Warschawski majade juurest. Wiimase perekond ärkas magamast alles siis, kui elumaja juba poolenisti tules oli. Inimesed päästsid end akna kaudu. Majast wäljudes paistis, et tuli oli saanud alguse lauda juurest. Lauda katuse all olnud õled ja katuse ning seina wahel olewa prao läbi saanud neid ka wäljastpoolt süüdata. Kuna kõikide ruumide uksed seestpoolt olid suletud ning nendesse wäljast waba sissepääsu ei olnud, siis tuli Peeter Warshawski kindlale arwamisele, et on tegemist süütamisega. Süütajana kahtlustas ta oma naabrit Nikifor Jakowlewi. Wiimane kannud Warshawski peale wiha juba 1924. a. alates, kord ähwardanud Warshawskit ning 1930. a. kewadel isegi löönud W.-le paadi aeruga pähe.

Kui Warshawskid põlewast majast wälja hüppasid, nägid nad, et naaber Jakowlew oli juba täitsa riietatud ning ämbrit käes hoides oma maja juures seisis ja põlewa maja poole waatas. Paar minutit hiljem aga juba oma maja katusele ämbrist wett kallas, kuigi maja kahelt realt kaswawate puude läbi põlemiskohast eraldatud oli. Pealegi ei olnud tuul sugugi Jakowlewi maja sihis.

Päewal enne tulekahju tekkimist oli Jakowlew wedanud oma majast kraami ¾ km eemal asuwale krundile, kus tal juba hoow oli walmis ehitatud. Peale selle oli teisi asjaolusid, mis kahtlust N. Jakowlewi wastu aina suurendasid.

Tugewa tuule mõjul haaras tuli wäga kiiresti kõik hooned oma wõimusesse ja kandus ka üle umbes 15 sammu kaugusel poolwiltu alla tuult olewa Krõlowite ühisele elumajale, mis ühes kõrwalhoonetega maha põles, kusjuures põlewatest hoonetest pea midagi päästa ei saadud.

Nik. Jakowlew süüdi ei tunnistanud ja eitas oma halba wahekorda P. Warshawskiga ning püüdis seletada, et tuli tekkinud Peeter Warshawski ema Pelageja läbi, kes öösel käinud tulega laudas. N. Jakowlew kuulub N. Wene kodakondsusse.

Rakwere-paide rahukogu mõistis Jakowlewi, 43 a. wana, 12 aastaks sunnitööle. Selle otsuse kinnitasid kohtupalat ja riigikohus.

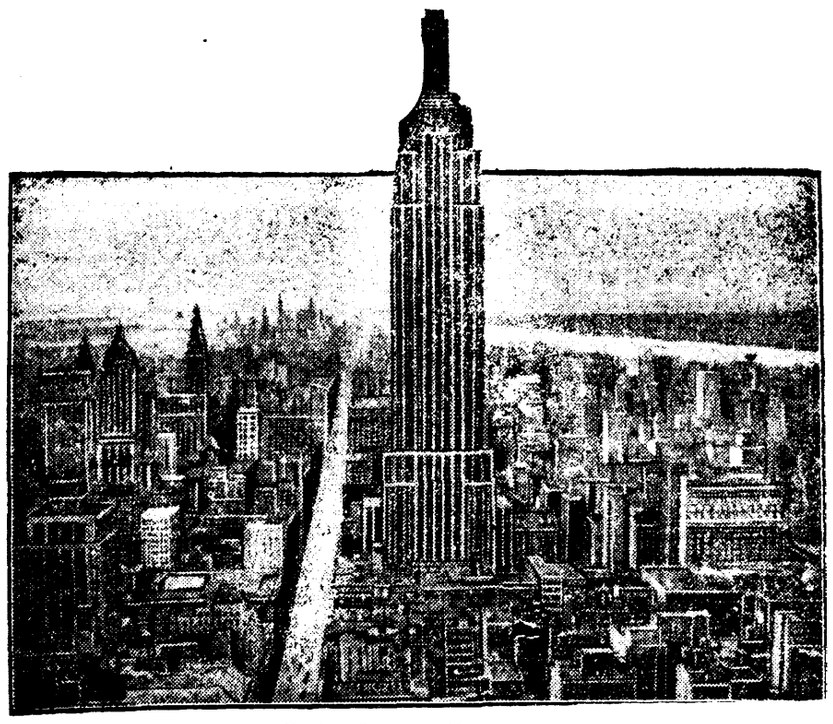

Majamüraiad pilwedeni.

Maailma suuremaks pilwelõhkujaks on nüüd New-Yorgis Empire State ehitus, mis neil päewil awati. Pilwelõhkuja on 415 m kõrge. Maja 86 korral leiab peawarju 25.000 inimest. Awamine sündis president Hooveri poolt Washingtonist. President surus wastawale nupule, mille järele pilwelõhkuja peaukseid awanesid ja tuled põlema süttisid.

„Wäike merekonwerents“ jätkub.

Prantsusmaa teeb järelandmisi lepituseks Itaaliaga?

Pariisist, 7. mail. (Trj.) Neljapäewal peab sündima katse Inglise-Prantsuse Itaalia läbirääkimisi merejõudude asjus uuesti liikuma panna. Prantsusmaa peadelegaat Massigli sõitis kesknädalal uuesti Londoni ja ütles, et tema sõidu eesmärgiks on „jaksule seada kontakti Inglismaa ja Itaalia esitajatega“. Enne ärasõitu oli Massigli pikem jutuajamine wälisminister Briandiga, mereminister Dumontiga ja peaminister Lavaliga.

Ametlikult ei teatatud midagi juhtnöörideest, mis Massiglile Londoni kaasa anti. Kuuldawasti on aga Prantsuse walitsus nõus tegema teatud järeleandmisi wanade laewade asetamise kohta.

Prantsuse ajakirjandus kõneleb läbirääkimiste jatkamisest optimistlikult. „Le Matin“ awaldab lootust, et Massiglil korda läheb Londonis wähemalt nii palju saawutada, et Genfis rahwasteliidu nõukogu istangjärgu ajal wõidakse riigimeeste peres kokkulepet sõbitada. Genfis kohtawad Henderson, Briand ja Grandi.

„Echo de Paris“ juhtkirjanik Pertinax teab öelda, et Inglismaa poolt on näidatud siiski teatawat kaldumist wähematele järeleandmistele. Loodetakse kompromissi saawutada.

Creme Mouson

ei ole üksi **parim jumeravivahend,** mis naha sametpehmeks teeb, waid ka **naharavivahend,** sest et ta kaotab vistrikud ja nahakareduse, tungides sügavasti nahassę.

Muinasleidude ja muististe hoidmisele.

Sagedasti kuuldub teateid muinasleidude ja muististe häwitamisest, millest wõib järeldada, et muinaswarade kaitse seadusest ja kaitse wajadusest laiemais ringkonnis weel wähe teatakse. Sellega wõiwad häwineda paljudki äärmiselt suure teadusliku ja rahwusliku tähtsusega muistsed esemed ja mälestusmärgid, kui ajaloolised dokumendid meie maa oma aja elu ja töö kohta. Wälismail, eriti Soomes, on saawutatud häid tagajärgi muististe kaitse selgitamise teel koolides. Meilgi on seniste kogemuste järgi näha, et koolide kaudu wastaw selgitustöö wõib anda paremaid tagajärgi muinsuskaitse populariseerimiseks. Sellepärast otsustas hariduse- ja sotsiaalministeerium paluda kooliwalitsusi teatada koolidele, et ajaloo ja koduloo õpetajad igal kewadel wähemalt ühel tunnil selgitaks õpilastele muinaswarade kaitse mõtet ja et õpetajad palukśid õpilasi neile teatawaks teha wõimalikke uusi muinasleide ja hädaohus olewaid muistiseid, millest tuleks kohe hariduse- ja sotsiaalministeeriumile edasi teatada, leidasju leidolekus alal hoides kuni wastawa korralduseni, wõi leidasjad kohe edasi saata hariduse- ja sotsiaalministeeriumile.

Balti riikide juristide kongress Kaunases.

Leedu juristide ja Leedu kohtuministeeriumi algatusel peetakse 1. Balti riikide juristide kongress tänawu 21.—23. maini Kaunases. Päewakorras on wastastikune informatsioon Balti riikide senise seadusandluse alal. Referaate peetakse tsiwiilõiguse, konkursõiguse, wekslõiguse jne. alal. Kongressi eeltöödest käis osa wõtmas ka meie sise- ja kohtuministeeriumi nõunik hra Selters.

Lootusringide kewadpüha 9. mail.

Lootusringide püha puhul on laupäewal kaks wiimast tundi määratud lootusringide töö korraldamiseks, süwendamiseks ja ülewaate tegemiseks. Sama päewa õhtul ja järgnewal pühapäewal esinewad lapsed ja õpetajad pidulikul koosolekul wanematele lootusringide töö korraldamiseks.

Riigi turbatööstuselt nõuti 3 miljonit.

Riigikohtus oli neljapäewal arutusel Johannes Randi kolme miljoniline nõudmine Riigi turbatööstuse wastu.

Rand seletas, et 1924. a. olnud tal kasutada Einmanni turbatööstus. Olnud wäljawaateid suurema hulga turba müügiks kaitsewäeasutustele. Need wäljawaated aga luhtunud, sest riigi turbatööstus on saatnud tema turba asemel kaitsewäeasutustele proowiks enda halwasti walmistatud turwast. See proowiks saadetud turpas tunnistatud kõlbmataks. Riigi turbatööstuse tegewuse pärast saanud ta suuri kahjusid ja tal olnud wõimata oma turba tagawara realiseerida. Selle tulemuseks olnud, et ta kaotanud krediidi usalduse Eesti Pangas ja ühtlasi jäänud ilma oma warandusest. Sellepärast nõudis ta 30.000 kr.

Rahukogu ja kohtupalat leidsid, et ei ole millegagi tõendatud, nagu oleks wõtnud Riigi Turbatööstus enese peale kohustuse, toimetada kaitsewäe warustuse walitsusele Randi walmistatud turwast. Ei ole ka tõendatud, et keegi oleks annud tellimisi millalgi Randi turba peale. Sellepärast jätsid kohtupalat ja riigikohus J. Randi nõudmise tagajärjeta.

Jalutuskeppe

ostate odavalt **K.-m. Johann Roosipuu** Tartus, Suurturg 14, telef. 85. Narvas, Suur tän. 24, telef. 51.

Kaub.-tööstuskoja direktor sõidab Lübecki.

Wabalinna Lübecki senat saatis kaub.-tööstuskojale kutse osa wõtta 14. ja 15. mail korraldatawast idamere aastapäewast. Koja nõukogu otsustas saata oma esindajana dir. Hurt'i, kes ühtlasi külastab ka Kiilis ärapeetawat põhjamaade ja liiklemiswahendite näitust. Kuuldawasti sõidab dir. Hurt ka Hamburgi, et pidada läbirääkimisi sealsete kindlustusseltsidega Tallinna ja Baltiski sadamate jääklauseli küsimuste kohta. Teatawasti asetawad wäliskinnituse firmad need sadamad ühele astmele Helsingi ja Riia sadamaga, mis aga ebaõiglane ja põhjendamatult riiwab meie laewasõitu. Selle wastu on koda mitmel puhul kirjalikku protesti awaldanud, kuid tagajärjeta.

Kaub.-tööstuskoja peakoosolek 11. mail.

Esmaspäewal kell 4 p. l. astub kokku Tallinnas börsisaalis kaub.-tööstuskoja peakoosolek, mille tähtsamaks päewakorra punktiks on koja möödunud tegewusaasta aruande kinnitamine, mil puhul koja esimees J. Puhk esineb ülewaatega meie majanduslikust seisukorrast praegu ja koja tegewusest möödunud aasta jooksul. Sama päewa hommikupoolikul korraldawad mitmed koja sektsioonid oma täiskogu koosolekut, kus arutusele wõetakse peakoosolekuks ülesseatud küsimused.

Kuulsad Itaalia paberossid

«Milaano»

25 tk. 25 senti

on oma headuse ja aroomi poolest väljaspool võistlust.

Tubakatehas **A-s. «Sirena»**

Wäikeliidu ühine wäerind.

Bukarestist, 6. mail. (Trj.) Wahepeal teatud killunemist näidanud wäikeliidu ühine wäerind näib uuesti jalulseatud olewat wäikeliidu wälisministrite konwerentsiga, mis teisipäewal Bukarestis lõppes. Ametlik teadaanne ütleb, et konwerentsil on walitsenud kõigis küsimustes täielik üksmeel, samuti ka kõne all olnud Saksa-Austria tolliunii kawa ja Prantsusmaa wastu-ettepanekute kohta.

Wäikeliidu wälisministrid on otsustanud kõnesolewate küsimuste arutamisel Genfis esineda ühiste seisukohtadega.

Karol plaanitseb Rumeenias diktatuuri?

Esmaspäewal oli ootamatult Rumeenia ja Jugoslaawia kuninga kokkusaamine, nähtawasti ühenduses wälisministrite konwerentsil arutusele tulnud tollide küsimusega. Kuningate kokkusaamine on äratanud politilistes ringkondades suurt tähelepanu. Arwatakse, et kohtamine on ühenduses seismud ettewalmistustega diktatuuri maksmapanekuks Rumeenias, kui Jorga walitsus walimistel enamust ei saa. Siis olewat oodata kindlasti diktatuuri maksmapanekut.

Wäikeliidu wälisministrid kohtamisel Bukarestis. Pahemalt paremale: Rumeenia wälisminister würst Ghika, Tshehho-Slowakkia wälisminister Benesch, Jugoslaawia wälisminister Marinkowitsch.

Daamide käekotte,

portfelle, rahakotte ja reisikohvreid

soovitab **K.-m. Johann Roosipuu** Tartus, Suurturg 14, tel. 85. Narvas, Suur tän. 24, tel. 51.

„Don Alfonso“ — demokraat.

Endine kuningas keelab oma sõpradel mässu õhutada.

Loodab walimistega tagasi troonile tulla?

Madriidist, 7. mail. Hispaania leht „ABC“ awaldab oma kaastöölise jutuajamise endise kuninga Alfonsoga. Londonis wiibiw ekskuningas seletas, ta olewat paljudele ohwitseridele ise nõu annud, et nad wabariiklikule walitsusele truudust wannuks. Tema olewat kodumaalt lahkunud, et ära hoida kodusõda, ja ei lubawat, et kuningriiklased ka nüüd tema nimel mässu õhutawad. Juba läinud aastal olewat ta awalikult öelnud, et Hispaania ise peab kõrgemal seisma kui tema riigikord; seda wõiwat ta nüüd ainult korrata. Ta ei wõiwat kunagi nõus olla, et rahwast üles ässitatakse wabariigi walitsuse wastu. Kuningriik on Hispaanias lõpu leidnud walimiste läbi, kui ta ükskord peaks jalule seatama, siis samuti ainult rahwa tahtmisel. Monarhia ei tohi end püssidega kaitsta rahwa hääleõiguse wastu.

Lõpuks ütles Alfonso siiski, ta ei olewat troonist lõpulikult lahti öelnud. See wõiwat sündida ainult seaduslikult walitud parlamendi ees. Kui Hispaania monarhistid walimiste eel tahawad tegewad olla, tehku nad seda awalikult ja seaduslikkuse piirides. Argu oldagu waenulik wabariiklikule walitsusele, waid toetatagu teda kõiges, mis wajalik korra kaitseks ja isamaa terwikluseks.

Ohwitserid tõrguwad siiski.

Hispaania walitsus otsustas liikwele lasta weel 200 miljoni pesseta eest raha. Sellega suureneb liikwelolewa raha hulk Hispaanias 5,2 miljardi pesseta peale. See on aga siiski 800 milj. wähem kui seaduses eite nähtud ülemmäär. Kuuldawasti läheb osa sellest rahast palgamaksmiseks neile ohwitseridele, kes on loobunud wabariigi põhiseadusele truudust wandumast ja sellepärast pärast palga wäljamaksmist erusse arwatakse. Teine osa liikwele lastud raha kuluiatakse parlamendi walimiste ettewalmistamisele.

Läti delegatsioon hilineb.

Delegatsiooni juht haigestus.

Riiast, 7. mail. Nagu teada, pidi Läti delegatsioon reedeks Tallinna sõitma, et jatkata seal läbirääkimisi Eesti-Läti kaubalepingu täiendamise asjus. Kolmapäewal on aga delegatsiooni juht äkki haigestunud ja ei ole oma ametkonda rahaministeeriumi ilmunud. Kui haigus wenib pikale, siis tuleb temale wististi asetäitja määrata.

*

Riiast, 7. mail. Majanduslepingute komisjon wälisministeeriumi juures pidas peaminister Ulmanise juhatusel koosolekut, kus asutati eelseiswaid läbirääkimisi Eestiga.

„Jaun. Sin.“ teatel algab Läti delegatsioon pühapäewa õhtul teekonda Tallinna.

Snowden läheb erusse?

Londonist, 7. mail. „Daily Telegraph“ kuuleb warakantsler Snowdenile wäga lähidal seiswatest ringkondadest, Snowden kawatsewat tõsiselt ametist lahkuda. Lahkumine sünniks aasta lõpupoole. Olewat aga wõimalik, et Snowden juba warem politilisest elust tagasi tõmbub. See olenewat täiesti sellest, kuidas eelarwe waidlused ja arutamine tema terwise peale mõjuwad. Teatawasti oli warakantsler Snowden enne eelarwe esitamist tõsiselt haige.

Järelandmine flamlastele.

Brüsselist, 7. mail. Belgia walitsus wõttis wastu otsuse, millega flaami keel saab ametlikuks keeleks prowintsides, kus elawad flaamlased. Arwatakse, et see otsus flaami käremeelseid, kes wiimasel ajal suurt ägedust üles näitasid, wähemalt esialul rahuldab.

Tellige ja ostke

naiste ja meeste valmisriided

ainult kõige suuremast Eesti riide ja valmisriiete kauplusest

Karl Abel Tartus, Kaubahoov 8.

Leedu-Wene lepingu pikendus

Kaunasest, 7. mail. Leedu telegraafi agentuur teatab, et Nõukogude Wene wälisskomissar Litwinow ja Leedu saadik Baltruschaitis kirjutasid kesknädalal Moskwas alla protokollile, millega 28. sept. 1926. a. Leedu ja Nõukogude Wenemaa wahel sõlmitud mittekallaletungi ja erapooletuse lepingut pikendatakse 5 aastaks.

Õiglasem maamaks Inglismaal.

Ümberhindamise seadus teostub.

Londonist, 7. mail. Inglise alamkoda wõttis wastu uue maamaksu seaduse. Wabameelsed toetasid walitsust. Wanameelsed olid aga ägedalt seaduse wastu.

Läti sügisesed walimised.

Riiast, 7. mail. Walimiste keskkomitee määras uued Läti parlamendi walimised kindlaks 3.—4. oktoobriks.

Rekordlendur suri.

Londonist, 7. mail. Kuulus Schneideri karika wõitja inglise lendur Waghorn, kes paari päewa eest lennuõnnetusel sai raskesti wigastada, suri neljapäewa hommikul haawadesse.

Terwislik eluwiis wõimaldab rohkem mõnutunnet ja hea terwise! Elage koffeiinita! Jooge head, koffeiinita oakohwi, aga ainult koffeiinita, täiesti kahjutut **HAG-KOHWI!**

Pargid wajawad korralduft.

Igaaastane hüüdsõna, mis ikka jäänud hüüdjaks hääleks.

Endised mõisapargid, mis kuuluwad praegu mitmesugustele ajutiste, nagu koolide, ühingute ja ka eraisikute waldamisele, kipuwad muutuma metsikuks metsaks — ja seda seepärast, et nad kuuluwad metsawalitsuse korralduse jamadel tingimustel nagu muugi mets.

Park ja mets on, wähemalt meie oludes, ikkagi kaks eriasja. Mets kaswab ise, seal kus selleks olemas soodsad looduslikud tingimused teatawa metsa kaswamiseks. Pargid aga on istutatud kunstlikult ja kui inimesed nende eest ei hoolitse, siis surewad nad wälja. Pargi puudeksti on suuremalt jaolt nõisugused puud, mis meil metsikult palju ei kaswa, nagu jalakad, wahtrad, paplid, lärsid — siis weel tammed, saared, pärnad — rääkimata igasugu haruldasimaist puudest, millisteid leidub nii mitmeski pargis. Julgesti üle 90 protsendi pargipuudest on niisugused, et nad iseenesest looduslikel tingimustel nendel kohtadel ei kaswaks. Nende eest peab hoolitsema.

Hoolitsemine on praegu raskendatud. Pargid on muutunud isegi prahi ja risu panipaigaks, kuhu weetakse sagedasti igasugu prahti ja hagu mujalt. Kui puhastatakse kewadel õunapuid kuiwanud okstest, siis wiiakse kuiwanud oksad parki „risust ära“. Metsaski peab raiutud puude oksad põletama, et ei jääks maha risu. Et parkidesse ei tohi wedada risu, sellest määrust pole! Sellepärast weetaksegi.

Ka pargis eneses tekib risu rohkem kui looduslikus metsas — puud kuiwawad ja õdunewad, tuul murrab sagedasti maha suuri puid ja nende haruksid. Nende koristamine aga on raskendatud.

Pargist ei tohi ilma metsawalitsuse loata kõrwaldada ühtki kuiwanud wõi tuulemurtud puud. Tahab keegi neid kõrwaldada, siis peab ta kutsuma metsaametniku, kes peab kõigepealt konstateerima, et puu on kuiwanud wõi pikali. Peab siis teda mõõtma, hindama ja andma raiumisloa, peab peale raiumist tembeldama käänu. See kõik on wäga pikk ja keeruline protseduur, mida ei taheta ette wõtta nii kergesti.

Ajajooksul aga koguneb niisuguseid wigaseid puid terwe hulk ja nende koristamine läheb juba raskeks ning kulukaks. Kui aga iga murdunud puu saaks koristatud otsekohe peale murdumist, siis sünniks see kõik nagu nägematult ja iseenesest. Ja peaasi, park oleks alati korras!

Ka mädaneb praeguse korralduse juures kasutult hulk puid. Tuul murrab maha mõnikord suure papli, mis annaks rohkem kui sülla puid, olgugi wähewäärtuslikke. Kui aga see pappel on wedelnud paar-kolm aastat maas, siis on ta muutunud täiesti wäärtusetuks wettinud notiks, mis ei kõlba kuhugi. Esialul tasuks puud koristamise, nüüd kui tahetaks teda koristada, siis peab maksma lisa. Ka kuiwanud jalakas wõi waher kõlbab sagedasti weel tarbepuuks, kui ta aegsasti maha raiutakse. Seisab ta aga mõne aasta tuulekuiwana kännul täidetud alatasa kapilaarweega, siis on ta warsti mädanenud ja õdunenud.

Neil raiumiskitsendustel on muidugi ka omad põhjused. Kui anda parkide korraldamine wabaks, siis mõnigi „korraldaks“ pargi lühikese ajaga niikaugele, et parki pole enam olemas. Nii tehtigi isseiseiswuse aastate algpäewil paljude parkidega. Selle eest tuleb hoiduda, kuid ei tohi sattuda ka teise äärmuse, mis wiib pargid samuti õdunemisele ja häwinemisele.

Olgu weel mainitud, et terwete jalakate, wahtrate ja tammede mahawõtmiseks saadakse praegugi lubasid, kellel nende hankimiseks tahet. On parke, kust raiukesehaawal raintakse küll maha kõige ilusamaid puid, kuid wiletsaid ja poolkuiwamiid ei puutu keegi.

Loodagu korraldus, et parkide korrashoid oleks lihtne, ilma sekeldusteta, kuid loodagu ka kaitse, et mõni üksik omakasupüüdja ei saaks parke häwitada. Praegusajal, kus rewolutsiooniline lõhkumiskirg juba möödunud, peaks see olema täiesti wõimalik.

Bensiini ja piirituse segu.

Sel teel saawat kokkuhoidu 300.000 krooni aastas.

Teisipäewa õhtul Akadeemilise Keemia Seltsi ettekandekoosolekul esines maksudewalitsuse inspektor keemik M. Nõu ettekandega „Bensiin-alkoholi segud jõuainena plahwatusmootorite kütteks“.

Referent tõi ette rea segamise kaiseid wälismaalt, nimelt Saksast ja Rootsist. Nendest katsetest on selgunud, et bensiini wõib segada alkoholiga ja segu tarwitada plahwatusmootorite kütteks, kuid sellejuures tuleb wõtta arwesse mootorite tüüpe. Igasse mootorisse ei kõlba ühesugune segu.

Saksamaal, kus piiritus odaw, segu hind ei tõuse. Segamine on ette nähtud seaduse alusel. Rootsis ei ole segamise sundust, kuid siin tehakse seda wabatahtlikult segu paremuse tõttu, olgugi et segu tuleb risust kallim kui puhas bensiin. Paremusena on tähele pandud segu suuremat kompressioonikindlust ja wäljalaskegaaside ühtaatning kahjulikkude lisandusteta. Näiteks wingugaas puudub. Et segu tarwitades tekiksid erilised mootorile halwasti mõjuwad ühendid, seda ei ole märgata.

Ka meil on tehtud katseid bensiini ja piirituse segamiseks ning katsete tulemused on olnud kaunis head. Katseid on tehtud nii oma kui wälisbensiiniga. Kuid neid katseid tuleb weel jatkata, et saada asjast põhjalikku ülewaadet. On selgunud, et meie põlewkiwibensiin on küllalt kompressioonikindel, selles suhtes ei oleks piirituse sekkasegamisel erilisi tähtsusi, küll aga kaoks wäljalaskegaasi halb lehk, mis tugew eriti meie bensiinil.

Nüüd, mil segamise küsimus päewakorral, katsuwad meil wälisfirmad bensiinihindu alla suruda, kuid hiljem need hinnad tõusewad. Piirituse juurelisamisel kerkiks meie bensiini hind 4 sendi wõrra liitrilt.

Rahwamajanduse seisukohalt on bensiinisse piirituse segamine kasulik, just sellega saaks kokku hoida teataw osa bensiini eest wäljaantawat waluutat. Referendi arwates saaks nõnda kokku hoida aastas umbes 300.000 krooni. Pealegi soodustaks see kodumaa bensiinitööstust, sest kodumaa bensiin tuleks jätta segamiswabaks.

Läbirääkimistel wõeti elawalt sõna segamise poolt ja wastu. Arwati, et enne peaks weel tublisti katsetama, et saaks kindel selgus, kas segu mootori wastupanuwõimele halwasti ei mõju. Muidu wõiks kujuneda olukord, et see, mis kokku hoitakse bensiini arwel, tuleb mootorite eest wälja anda, wõi koguni rohkemgi weel.

Leedus algas omawalitsuse walimiswõitlus.

Kaunasest, 7. mail. Leedus algas kihutustöö omawalitsuse walimisteks. Opositsioon — sotsiaaldemokraadid, rahwussotsialistid ja wähemusrahwused — kawatseb walimisi boikoteerida. Sõjaministeeriumis arutati walimiseelsete koosolekute lubamise küsimust ja otsustati lubada wõimalikku laialdast koosolekute wabadust.

Eksportkrediidi kindlustamise seadus riigikogus.

Kooperatiiwühisuste ja nende liitude seadust muudetakse.

Riigikogu koosolek 6. mail.

Koosolek algab kell 17,20. Juhatab esimees K. Einbund. Riigikogust on tagasi astunud sotsialistide rühmast Ed. Kink ja kutse on saadetud Maksim Unt'ile Pärnumaa nimekirja järele.

Kooperatiiwühisuste ja nende liitude seadus.

Esimesena tuleb arutusele kooperatiiwühisuste ja nende liitude seaduse muutmise seadus (2. lugemisel). Muudatus seisab lühidalt selles, et ühistegeliste laenasutiste ja wastastikuste kindlustusühingute (wäljaarwatud walla kindlustusühingud) ajutamine wõib sündida ainult majandusministri loal, seniste registreerimise korra asemel, ja edasi on ette nähtud ka wõimalus ühingute ühinemiseks, mida senine seadus ette ei näinud. Muudatuse eesmärgiks on terwenduist tuua ja piiri panna ühingute liigrohkusele.

M. Juhkam (tööer.): Ühistegeliste rahaajuluste ajutamine oli tehtud liiga kergeks. Siin on mindud üle igasugune piiri. Tuleks seadusie siiski wõtta ka nõue, et siis ja sama ijik ei wõi olla liikmeks mitmes samaliiki ühisuses (see nõue lükati üldkomisjonis tagasi).

J. Hünerson: See on muidugi ühistegewuse põhimõtte seisukohalt wäga õige nõue ja peab seda igatpidi pooldama. Saksamaal on niisugune nõue järjekindlalt läbi wiidud. Kuid sealses ühistegelises seadusandluses on olemas ka abinõud, et seda nõuet saab läbi wiia. Saksamaa ühistegelises seadusandluses on üldiselt ära tähendatud, et wastastikuse wastutusega ühisuse liikmeks saab ijik ainult sel teel, kui ta kohtus, ühisuse registreerimise ajutuses, liikmeks registreeritakse. Nii et keegi ei saa seal liige olla, kes kohtus ei ole registreeritud ja keegi ei saa enne lahkuda, kui ta on lahti registreeritud kohtu poolt. Meie ühistegeline seadusandlus on aga algeline ja sellepärast oleks selle teostamine ühekorraga raske.

On teada, et wabaritigi walitsus asub meie ühistegewuse seaduse ümbertöötamisele üldse. Sel puhul tuleb see küsimus laalumisele, ja siis leitakse wõististi teid ja abinõuid, kuidas seda nõuet täielikult läbi wiia ja täita.

R. Penno (ajum.): Ma ei saa nõus olla ettepanekuga, et keelatud oleks mitmes ühistegelises rahaajutuses liige olla. See ei takista weel ühele ijikule mitmesit rahaajutusest laenu andmist, küll aga raskendab ühistegeliste ajutuste seisukorda: Nad ei ole mitte üksi laenu andmiseks, waid ka suurmade kokkutoojad on liikmed.

M. Juhkam: Liikmeid hoiusummade omanikke on wäga wähe. Harilikult astutakse meil rahaajutuse liikmeks siis, kui tahetakse laenu saada.

J. Klesment (sotsj.): See ettepanek, millest rkl. Juhkam lõneleb, oli kaalumisel üldkomisjonis. Sellele üksiksilt palju wastu ei waieldud, loeti ebanormaaliseks olukord, kus üks ijik on mitme ühispanga liige. Kuid ühe paragrahwiga ei saa seda küsimust lahendada, waid see küsimus tuleb täies ulatuses wõta lahendamisele uues krediidiseaduses.

Seadus wõeti 2. lugemisel wastu üldkomisjoni poolt esitatud kujul.

Eksportkrediidi kindlustuseks riiklik garantii.

Waidlused jatkuwad 1. lugemisel. Ks. koonduse esitaja R. Penno ütleb, et üldiselt pooldab nende rühm eksportkrediidi kindlustamiseks riiklikku garantii andmist, kuid käesolew seadus olewat kohati puudulik. See olewat ainult raamiseadus. Krediidi tähtaeg (9 kuud) olewat liig pikk. Polewat kawa, missugustele majandusaladele seda anda tahetakse, kas põllumajandusele wõi tööstusele, ja kui palju.

O. Kask (tööerak.), kes rahaasjanduse komisjonis seda seadust pooldas, lõneleb nüüd wastu. Ei usu kaubawahetuse wõimalustesse Wenemaaga. Peab soowitawaks, et eksportkrediidi wekseid ei mahutataks siisemaal, ütleb ka, et see seadus olewat raamiseadus.

Kõnelewad weel M. Martna, M. Laarman ja R. Kuris. Wiimane toonitab samuti, et see olewat äärmine raamiseadus, millist warem polewat nähtud. Olewat täielikult jätetud walitsuse määrata, kellele ja mis otstarbeks krediiti antakse. Ka olewat 75-protsendiline garantii liig kõrge, kindlustuse kestus liig pikk. Polewat selge, kuidas mõeldakse kontrollida firmade solidsust, kellele kindlustus antakse.

Pikkadele kõnedele wastasrinna ridadeit wastab majandusminister M. Puna, kelle seletus kujuneb sõbralikuks õpetuseks eelkõnelejatele.

Majandusministri seletused.

Meie tähtsam ja suurem ülesanne on praeguisel korral see, et wõimalikult edendada meie wäljawedu. Ja selleks, et wäljawedu edendada, peaksime kõik abinõud ära kasutama. Praegu on ära wõitlus käimas turgude pärast ja kui meie nende turgude pärast mitte üldisest wõistlusest osa ei wõta, siis jäämegi maha. Seda aga meie endale lubada ei wõi.

Üks nendest abinõudest, kuidawiisi wäljawedu edendada, on see abinõu, mis käesolewas seaduseelnõus ette nähtud, see on eksportkrediidi kindlustamine.

Kõige pealt, mis põhimõtteliselt waskuwõitlemisse puutub, siis need wõited, mis eelnõu maha matta tahatwad, koguni mitte paiku ei pea. Need ei ole tuginud selle seaduse siinse, mõttesse, ei ole selle seaduse mõtest aru saanud.

Ma pean tähendama, et mitte garantiidega ei ole meie paugad siiski kukkunud.

Tähendati selle peale, et see seadus on mõeldud selleks, et äriooperatiiwoni teha Nõukogude Wenega ja et Nõukogude Wenel ei ole anda küllaldasi kindlustusi selleks, et garanteerida selle kindlustuse eest, mis meie riik oma peale wõtab. Siin on tegemgi arusaamatusega. Meie poolt antawad garantiid ei ole mitte üksi kindlustatud Wene kohustustega, waid kindlustatud ka teiste kohustustega, nende kohustustega, mida heaks arwab wastu wõtta see loodaw komitee, kes garantiide wäljaandmise küsimust otsustab.

Kujutage endale ette maailmas niisugust seadust, kus oleks kõik küsimused lahendatud, mis ühelgi inimesel ei tekiks. Niisugust seadust maailmas ei ole. Meie mõletame ka seda, et eelmise walitsuse ajal said niisugused äärmised raamiseadused, kui nii öelda wõime, wastu wõetud, nagu teatwilja kõrseseadus ja administratiiooni seadus. Kas teate, niisugune raamiseadus praegune küll ei ole, kui need olid. (Waheihüüe.) Sellepärast jätame selle küsimuse kõrwale.

Nüüd öeldakse selle seaduse kohta weel seda, et kindlustusi antakse niisugustele tehingute eest, millele objektiks on tööstuse ja põllumajanduse seadused. Aga, ütlewad oponendid, waadake, see on wähe. Peab ütlema nii, et tööstussaaduisi wõib nii palju wedada ja põllumajanduse saaduisi wõib nii palju wedada, siis oleks asi juba korras. Kujutage eresse wäliskaubandust ette, kui niisugune seisukoha wõtaksime omaks! Ütleme, et meil tuleks põllumajanduslikke tehingud teha Nõukogude Wenega. Meie teame wõga hästi, et Nõukogude Wene on ise praegu põllumajanduse riik, ja seame Nõukogude Wenele niisuguse nõudmise ette, waat teie peate meie käest põllumajanduse saaduisi ostma. Aga kui Wenemaa neid ei wõta? Kas peaksime siis selle kuuse oma tööstussaaduste müügiks keelduma? Niisugune tuleks oponentide loogika, kuid see oleks rumalus.

Siin räägiti weel mingisugusest tarwidusest selle järele, et tuleks Nõukogude Wene tellimist registreerida (O. Kask). Ma pean ütlema, et ma sellest wäitest aru ei saanud, mida nimelt peame registreerima, kas neid tellimisi, mis meile antakse?

Muu seas toodi siin ette, et kui Nõukogude Wene annab siin oma wekslid wälja, mis meie siis nende wekslitega tegema haakame. Loomulikult on siin wahekord niisugune, et meie ise oma jõududega wacwalt suudame siin kõhapeal ära mahutada ja selleks on mul isiklikult andmed, et seda ka meie eksportöörid teha ei kawatse täies ulatuses. On olemas teatud allikad wälismaal, kus on wõimalik Nõukogude Wene Liidu wekseid mahutada ja sellega, et meie eksportöörideil see wõimalus alwaneb, tähendab see meile seda, et meil on wõimalik otsekohe nende wekslite eest wäliswaluutat siisse tuua.

Seaduse enese kohta ei ole mitte palju sõna wõetud, igatahes mitte niisuguseid põhjenduisi ette toodud, mis oleks ära näidanud, et kuidagimoodi seda asja oleks saanud paremini konstrueerida, kui selles seaduses ette nähtud. Kui rkl. härra Kuris üheks muu seas seda, et ta on lugenu seda seletuskirja ja seaduse leidnud, et seni on eksportkrediit ainult kahes riigis sisse seatud, siis mina ei tea, kuidas ta seda luges, kas eestpoolt tahapoole wõi tagantpoolt ettepoole. Seal on 14 riiki üles loetud ja neist 14 riigist loen mina, et 9 riigis on riiklik eksportkrediit sisse seatud, aga mitte kahes. Nii et see näitab ka, kuidawiisi seaduist katsutakse arwustada. Oli palju teisi kõrwalkaldumisi ja põhjendamata näiteid, kuid kõigile nendele ei jõua wastuwäiteid tuua.

Kõiki seletusi, mis riigikogus antud ja kõiki wastuwaidlusi arwesse wõtes kean, et tõisteid wäiteid selle seaduseelnõu wastu ette toodud ei ole.

Hääletusel wõeti eksportkrediidi kindlustamise seadus 1. lugemisel wastu. M. Laarmani ettepanekul otsustatakse pidada järgmine riigikogu koosolek neljapäewal kell 5 p. L. Päewakorras seaduseelnõud.

Eesti-Ingeris seltside koondamine päewakorral.

Mitmekesiseid arwamisi keele asjus.

Eesti-Ingeri haridustaotlusist on meie lehe weergudel waremgi juttu olnud. On nimetatud, et wiimasel ajal tähtsamaiks huwiksemeks saanud kohapealsete haridusorganisatsioonide ühendamisküsimus. Sama peidusõde puhkes lausalcegiks möödunud pühapäewal ärapeetud Ingeri-Eesti Haridusseltsi peakoosolekul Kalliwere koolimajas.

Kuulati ära möödunud aasta kassa- ja tegewusaruanded. Wiimane pidi olema üsna tagasihoidlik: kuna selisil puudub oma ulualune, muusika- ja näitelawa tarbed, siis endaitmõistetawalt wõimalu saawutada midagi erakordset. Kuid tööd tehti niipalju, kui see antud olude üldse wõimalik oli.

Järgnewalt toimetati juhatuse täiendawad walimised, kus uueks esimeheks waliti kohaliku piiriwalwe ülem kapten Kukeinsman.

ühendamise küsimus.

Siit tuli see, mida põnewamalt oodatud. Ingeri Selts Kullalt oli saatnud kirja, milles esile tõstetud kaks ühinemise peatingimust nende poolt: une seltsi pea- ja juhatuse-koosolekud protokollitagu soome keeli, ja põhimõtteks olgu ingerlaste rahwustunde arendamine. Kokkulepet saawutada püüab ühendamismõtte algataja kohalik eesti õpetaja, kes tõendab, et ka rahwustunde arendamine wäga hästi mahub haridusseltsi tegewusringi, mis aga protokollesse puutub, siis lubab kõneleja need, seni kui tema on seltsi sekretär, pidada kahes keeles, ja teeb ka wastawa ettepaneku. Hääletamisel ilmub aga imelik nähe: kompromiss-ettepaneku poolt hääletawad eestlased, ingerlased ise aga wastu, tähendab: soowitwad protokolle ainult eesti keeles.

Kuna kord juba ühendamised päewakorras, awaldatakse soowi kontakti astuda ka Wäiküla wene haridusseltsiga. Leitakse siiski, et see ainult tulewikkuimus ja teostamata seni, kui Wäikülas rõõtsk wenekeelne rahwakool jagades isoriitele wenestuit Eesti wabariigi rahadega. Piirdutakse sellega, et tehakse uuele juhatusele ülesandeks astuda energilisi samme, et teostuks kahe kohawalise seltsi liitmine.

Weel wahetatakse mõtteid oma pasunakoori ellukutsumisest, milleks lootusi toetust saada Piirimaade kultuurkapitalist. Idee näib kõigiti teostatawana.

Minnakse laiali lootusrikkas meeleolus. On kord jälle asjad selgeks räägitud.

Waraonism Lääne kultuuris.

„Postimehele“ kirjutanud prof. W. G. Aleksejeff.

Oma kirjutistes „Püha Sofia kultus ja ladinlus“ ja „Caesari kummitus erakonnawõitluse hauas“ * püüdsin lahend. mind ju ba ammugi waewanud küsimust: kuidas seletada seda, et Lääne-Euroopa kultuuris ikka enam ja enam kustub esialgse ristiusu oluline element — hellenism tema ilu, wabaduse, läbitungiwa süganuse ja harmoonia kultusega, ja tema asemel õitsele pääsewad omadused, mis on täiesti wõõrad neile aariawainu kõrgematele saawutistele: absolutism, dogmatism, kuiw, elutu dokirinarism, wälise hiilguse taga ajamine ja alistumine erakonnaeraldusele orjusele.

Wiiwad ju ristiusu kultuuri säärased kallakud ristiusu põhiideede — inimsuse ja üldinimsuse täielikule häwimisele. Nad wiiwad meid tagasi Wana-Testamendi raamatutarkade ja wariseride aega nende karmdespootiliste, ebainimlikkude nõudmistega, täiu kirjatähte, kõlbluse määrusi, nende wäiklaste targutustega inimeste ühiselu wormidest, nende rahwusliku ja koguni kastilise eraldumisega.

Hellenismiwastane wool on Lääne-Euroopas süwenenud seewõrt, et ei ärkamisajastik ega wõrdlemisi hiline neljakümneaastane (kuni 1870) saksa kaolide helleniseerimine kolme hellenismigeeniuse — Goethe, Schilleri ja Herbarti mõjul, ei suutnud maha suruda seda läänes nii püsiwalt juurdunud „Igawese“ Rooma mõju.

Kahtlemata peab iga haritud inimest erutama minu poolt üles tõstetud küsimus — mispärast, milliste mõjude tõttu kaotas Room ja pärast teda kogu Lääne-Euroopa oma aaria waimu kõrgemad wäärtused, mis ometi olid nii wälja arendatud wana Hellases ja mis kiiresti lewisid kõikjal, eriti Palestiinas, ja millised kõige täiuseni oma eestkõstja tegewuses arendas Jeesus Kristus?

Oma ülemalmainitud kirjutistes „Püha Sofia kultus ja ladinlus“ ja „Caesari kummitus erakonnawõitluse hauas“ püüdsin tähendatud kaotusi seletada Wana roomlase iseloomu dogmaatilisusega, tema suure mõlestisega „Rooma õiguse dogmad“ ja rooma caesarismiga. Kuid kõneluses mitmete uurijatega ja eriti ühe „Berl. Tgbl.“ kaastöölisega dr. Harms'iga, kes uurib kujutisi Rooma katakombides, selgus mulle tähendatud kaotuse sügawam põhjus, mis eneses teistkordsete põhjustena sisaldab samuti eelmised. Selgub, et egiptuse tsiwilisatsioon, mis juba mitmeid sajandeid enne ristiusku oli suuresti arenenud, awaldas tugewat mõju Roomale ja temas tärganud ristiusule.

Dr. Harms on oma rahwapsühholoogiliste uurimuste põhjal kogu lääne kultuuri suhtes jõudnud wäheröömustawale otsusele: lääne kultuur endas kuni peensusteni wäljatöötatud waraonismi, rahwamaskide orjastumise süstemi rutiini.

Dr. Harms püüdis meeleheitel terwemaid kultuuri aluseid leida põhjas — skandinaawlaste juures. Need otsingud, muuseas kuningate handkambrite hareljeefidel, rahuldasid teda moraalselt täiesti, nagu ka seda ise oma kirjutises „Nord/Ost gegen Süd/West im Kulturkampf um Europa“ *) kinnitab.

Samasugustele otsustele jõuab osaliselt samuti tuntud rootsi kirjanik Carl Mothander oma kirjutistes: „Euroopa jätab hooletusse juured“ *) ja „Demokraatia kui meelsus“ **).

Ei saa olla kahtlemata arwamist sellest, et Wana-Egiptuse kõrge kultuur kujunes nii walju, distsiplineeriwa teguri mõjul, nagu wägewa Niiluse uputus. See tegur sundis muidugi Egiptuse elanikke juba sajandeid kogu oma elu korraldama äärmise waljusega ja alistuma äärmise absolutismi wõimule. Nähtawasti wõlusid Rooma pärast Egiptuse ärawõitmist see inimeste suhete raudne korraldus, mis wiimastes ajajooksul häwitas igasugused wabaduse, inimsuse ja olemiseröömu jäljed.

Ainus maa, kes sajandite kestel alal hoidnud terwe kultuuri, on Rootsi. Ei ole mingit kahtlust tema teenetes läänele kolmekümneaastases wabadussõjas, mis kultuuriliselt tõi niipalju head meiegi maale, luues siin aluseid Tartu ülikoolile. Kuid ei ole wähemad Rootsi teened ka idale: tarwitseb waid tuletada meele, et Wenemaa korrapärane riiklik elu algas meile lähedatest keskustest Nowgorodist ja Irboskast, kui Wenemaad walitsema kutsuti Rjurik, Sineus ja Truwor; sellejärele wallutas Jaroslaw Tark „waräägide“ (skandinaawlaste) sõjawäe abil Kiiewi trooni; lõpuks Wenemaa suur reformeerija Peeter 1. ei organiseerinud rootsi eeskujul mitte ainult sõjaasjandust, waid hakkas koguni kodanliigi asutusi ümber kujundama materjalide põhjal, mis, — nagu näha prof. A. R. Cederbergi poolt awaldatud Põltsamaa lossi arhiiwist päritolewatest dokumentidest, — H. von Fick Rootsist tsaari käsul siisse tõi.

Praegu wäljendub rootsi kultuuri wõimsus tema rahwaülikoolides, mille tihe wõrk (ligikaudu sada rahwaülikooli) ulatub üle kogu maa ja millede eesmärk on põllu- ja wabrikutöölisi eite walmistada maa walitsemiseks sel teel, et nad osa wõtawad riigi ja kogukonna omawalitsusest. Sõge kaswatuse tõttu õppeinternaatides on klassiwõitlus maal wäga nõrk, erakondade arw wähenenud kolmeni, neljani, ega ela parlamenditegewus üle kriise, nagu peaaegu kõikides teistes, absolutismi diktatuurile üleläinud wõi selle waraonismi wormide juure üleminewates maades.

Rootsi rahwaülikoolide kawadest torkab eriti silma kaks nende omadust: esiteks põhjalik uuõpetuseandmine, teiseks tuunused, mis ära märgiwad teatawat helleniseerimist seega, et koolide kawas seisab Greeka ajaloo ja renessansi ajaloo õpetus. Et neid aineid õpetatakse täiscaliste töölistele (20 kuni 30 aastani) üllatab muidugi iga eurooplast. Seega tuleb elaw, hellenistlikku laadi kultuurilaine põhjast, et wõidelda romanismiga.

See laine on juba jõudnud Saksamaale, tänu kaduunud kuulsale pedagoogile W. Reinile, kes püüdes saksa üldkooli suunata õigele ristiusu teele, Rootsi eeskujul hakkas organiseerima saksa rahwaülikoole.

Meil Eestis pandi samuti prof. Rahamäe haridusministriks oleku ajal alus sellele tähtsaimale ettewõttele seega, et ajutati niisugune rahwaülikool Kundas. Muidugi on aga Eestil tarwilik luua sääraseid ülikoole terwe wõrk selleks, et wähem haritud maaelanikke ette walmistada tööstühiskonna ja riigi omawalitsustes. See olgu nii põllumeeste kui asunikkude lähem ülesanne.

*) Wt. „Dorpater. Ztg.“ nr. 140, 141, 1929.

*) „Neue Badische Ztg.“ 3. jaanuar 1927.

**) „Rewaler Bote“ nr. 121, 1929. Samuti minu kirjutis „Demokraatia põhijooned“ „Postim.“ nr. 45, 1931.

* Wt. „Postimees“ nr. nr. 119, 152, 1929.

Kirjandus.

Woldemar Waga: *„Denkmäler der Plastik des Klassizismus in Estland“*; sama autori: *„Das Schloss Põltsamaa, ein Denkmal der Kunst des 18. Jahrhunderts in Estland“*. Äratõmbed: „Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft“ wäljaannetest. Tartu 1931.

Woldemar ja Alfred Waga tegutsewad tulemuslikult me kunstiuurimuse alal. Mõlemad on awaldanud teoseid.

Seekord on lastud wälja Woldemar Waga poolt koostatud kaks lühikest saksakeelset raamatukest. Mõlemad on eriäratõmbed „Õpetatud Eesti Seltsi“ wäljaannetest.

Esimeses teosekeses Woldemar Waga loetleb käsiteldawa aja skulptuurmälestisi, wõttes samas küsimuse alla nende loojaid. Teksti on waewalt wiis lehekülge. Kuid see tekst on kontrollitud, ja näiliselt usaldusnõõudlew. Tekstile järgneb aga kümme kriitpaberlist lehekülge, igal kaks pilti, näiteid käsiteldawaist mälestistest.

Teoses on puudutatud admiral Samuel Greighi hauamälestis Tallinna Toomkirikus; würst Barclay de Tolly hauamälestis Helme kihelkonnas; würst Barclay de Tolly mälestis Tartus; Olewiste kiriku altarireljeef; krahw Ferdinand v. Tiesenhauseni mälestis Toomkirikus (langes Austerlitzi lahingus); krahw Aleksander v. Fersen'i owaalne reljeef-büst Suure-Jaani kirikus; parun Reinhold v. Nolcken'i mälestis Wõnnu kirikus (langenud Borodino lahingus); Kristusekuulutamise katedraali (Narwa) portaalreljeef.

Pean küll tähendama: klassitsistliku aja kõiki plastilisi mälestisi W. Waga oma ülewaates pole haaranud. On puudutatud ainult tähtsamaid selle aja tooteid. W. Waga pole omistanud tähelepanu me surnuaedadele üldse mitte. Aga neis leidub mõndagi — skulptuur-alalt. Ja just kõige rohkem klassitsistliku aja waimus ning stiilis. Seda eestkätt seal, kus maetud aadelsoost isikuid ja wene wõimu esindajaid. Aga ka maa-surnuaedadel wõib leida kõneldawas stiilis hauamälestisi. Woldemar Waga teose kaudu saame ülewaate teatud ajajärgu tähtsamatest skulptuurmälestistest.

Das Schloss Põltsamaa, ein Denkmal der Kunst des 18. Jahrhunderts in Estland“ — see teos on terwiklikum, ja aine käsitlus ses õpliku. Mis ka mõistetaw: käsitletakse ainult ühtlossi, mille üle ei puudu materjali. Põltsamaa loss on tähelepanuwäärsemaid, isegi uhkemaid rokokoo-kunsti näiteid Festis. Woldemar Waga annab lühidalt ülewaate selle ehitamisest, ning siis kirjeldab sisemust. See loss on n. ö. kuulus oma gipsdekoratsioonide poolest, mis wiidud läbi rokokoo-stiilis. Sisedekoratsioonide meistriks sun oli Joh. Michael Graff, kes kõik ruumid kaunistas Louis XV. stiilis. Maalikunsti alal tegutsesid sun samal ajal Welte ja Barisien.

Teksti järele on toodud kriitpaberil kaksteist suurt tahwlit — üleswõttelist naidet Põltsamaa lossi sisemusist gipsdekoratsioonest ning kujudest.

Selle A. Waga ülewaate järele saame küll lühikese, aga asjaliku pildi (küll mitte täielise ülewaate) Põltsamaa lossist, selle ilust, ning selle ilustuste stiilist ja meistreist. Kahjuks on Põltsamaa loss kannatanud palju sõja- ning rewolutsiooni-aegadel.

J. Pert.

Andreews Needra „minister“ tuli Lätisse.

Peab wastust andma „wanade pattude“ pärast.

Riiast, 7. mail. Riiga jõudis Bermont-Awalowi aegne Andreews Needra kabineti minister Julijs Kuptsche. Bermonti awantüüri äpardumisel põgenes ta Saksamaale, astus seal Saksa kodakondsusesse ja sai kirikuõpetajaks. Lätis püüts ta taaasutsitawate ja riigi äraandjate nimekirjas. Lätisse jõudes wõeti ta politsei walwe alla. Siia tuli ta iia matusele, kuid peab nüüd wastust andma oma eelniste tegude eest.

Krõlenko — kohtuminister.

Moskwast, 7. mail. Nõukogude kesktäidesaatew komitee wabastas Krõlenko peaprokuröri ametist ja nimetas tema kohtuasjadekomisariks. Teatawasti tegi Krõlenko kärjäärl hiljutistel „kontrrewolutsioonäride suurprotsessidel“.

Keelemurde piirid

Territoriaalne jaotus wõimalik.

Akad. Emakeele Selts järjekorralisel ettekandekoosolekul esinesid ettekannetega üliõpil. O. Kukkur „Märkineid keeleõpinguist Sorbonne'is“ ja prof. A. Saareste „Eesti murrete jaguneminest“.

Üliõpil. O. Kukkur peatus lühidalt mõningatel keelemeestel, kellega temal Sorbonne'is wiibides oli olnud kokkupuuteid. Huwitaw oli kuulda õpetaja isikliku muljeid meestest, kellega ollakse enam-wähem tutraw juba keeleteaduslikku kirjanduse kaudu.

Eriliselt tähelepanu wäärik oli prof. A. Saareste ettekanne

eesti keeleala jaotamisest murreteks.

Juba Wiedemann, kes möödunud sajandi teisel poolel on pannud aluse meie murdeuurimisele, on teinud katset jaotada eesti keele tegelikule keeletarwitusele wastawalt murdealadeks. W. jaotab kõik eesti murded kaheks suureks pearühmaks: Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti murre. Põhja-Eesti jaguneb jällegi kaheks suuremaks alaks joont mööda, milline algab umbes Tallinnast ja suundub enam-wähem otsejoones Põltsamaale. Kahjuks hilisem ja põhjalikum murdeuurimine ei suuda kinnitada selle joone olemasolu. Kirderühm jaguneb: Alutaguse, Põhja-Tartumaa ja muud murded. Edelamurded jaotatakse: saarte, Läänemaa-Pärnumaa ja muud murded.

Lõuna-Eesti murretena nimetab W. esiteks Wõru murret, teiseks muid murdeid, mille all on mõeldud murdeid, mida kõneldakse Wõrtsjärwest läänepool. Erilise alana esineb weel kolmas selle kahe pearühma kõrwal: keskmurre, mis olewat „kõige puhtam“ ja mida kõneldakse umbes Ida-Harjumaa, Wirumaa ja Põhja-Järtwamaa ühtumiskohal.

Ka prof. Kettunen on katsetanud jaotada eesti keeli murdealadeks. Temal esineb tuntud jaotus Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti murreteks. Põhja-Eesti murre jaotatakse: Wiljandi murre, Lääne ja Saare murre, Põhja-Eesti keskrühm, Kodawere murre ja idapoolsed, eriti kirde randode murded.

Ka kõneleja ise on esinenud umbes 10 aastat tagasi juba murrete jaotamise katsandiga, kuid wahepealsed uurimused on wõimaldanud ejitada praegu juba kaunis kindla jaotuse, mis wõib muutuda ainult weel üksikasjades.

Prof. Saareste jaotab Eesti murded kahte tuntud pearühma: Lõuna-Eesti ja Põhja-Eesti murded. Piirile on wahejoon, mis algab Kodawere kihelk. lõunaosadest, läheb läbi Wõrtsjärwe põhjapoolsest otsast ja suundub Halliste ja Saarde kihelkondade rajalt Läti piirile. Põhja-Eesti murrete alal eraldab kõneleja ülesteiset järgmiisi peaalasid: saarte murded, Läänemaa ja Pärnumaa murded, kuhu wõiks juure arwata ka Kihnu saart; Harjumaa, Järwamaa ja Lääne-Wirumaa murded, millisega lähedalt seotud on ka Põhja-Wiljandimaa ja Põhja-Tartumaa murded; lõpuks Alutaguse murre, mis on kõige suomelisem eesti murre.

Lõuna-Eesti jaguneb kahte pearühma: idapoolsem ja läänepoolsem Lõuna-Eesti. Nende kahe suure rühma wahel wõiks eraldi nimetada weel üht wähemat ala, mis peamiselt piirdub Helme kihelkonnaga. Eraldi nimetada tuleks ka lõuna-eestilist murderiba, mis asub Emajõest põhjapool.

Kõneleja peatus lühidalt ka murdepiiri mõiste, iseloomu, põhjuste kui ka tähtsuse juures. Alati pole murdepiir määrataw teatwa joonena, waid moodustab enam-wähem laia piiriwöö. Meil Eestis on murdepiiride määramine suhtelisel hõlpus, sest eri keelendite rajad satuwad kokku looduslikkude piiridega (suigi mitte alati) ja langewad mõnikord mitmekümne kilomeetri laiusele ahustamata alale. Peale looduslikkude tõlete tingiwad murdepiire weel liikluse seolud, sotsiaalsed olukorrad kui ka kultuuriisentrid.

Ettekannet illustreeriti wastawate keeleliste kaartide projekteerimisega.

Eestlaste „Wabaduse mägi“ Lutsimaal

Karskuspüha Lutsis. Wene mõju joomises.

Setumaal on kõikides koolides kõneldud midagi karskusest. Karskusasjast on kuuluud enam-wähem igas kolgas ka küülarahwas, kas otsekohe seltskonnategelaste kõnede kaudu wõi teiste kõnelemiste edasiandmise teel. Läti Setumaa — Latgali, kus on 565.200 elanikku, on karskusewangeeliumi kuulutamise suhtes palju halwemas seisukorras.

Sel poolemiljonilisel masiil pole mingisugust ettekujutust alkoholi kahjulikkusest. Waid „kõndz tõntäs“ kirikus joomise pärast. Kuna aga praegusel ajal ka latgallane enam pattu ja põrgut ei pelga, siis pole kõndzi manitsemisest kasu. Karskuskõnelejaist kui niisugustest pole rahwal aimugi. Küll aga liigub karjadena politiilisi agitaatoreid, kelledest mõned rahwast just joomisele ahwatlewadki.

Lutsimaa, olles Latgalis kõige lähedamal Wenemaale, on kõige kurwemas seisukorras. Näit., kui küsite lutsilaselt: Mis arwate, kas on wiin kahulik inimese terwisele? siis waatab inimene teie kui naljahamba peale, sest iseendast mõista peab wiin waid terwiseks minema; ilma terwise hüüdsõnata ei wõeta seda suhugi. Kui küsite: Kas see ja see õpetaja, arst, politseinik joob wiina? Siis waatab küsitaw uuriwalt teie näkku, kas te tema üle mitte ei naera, sest parem wõiksite küsida: Kas see ja see isand joob ka wett? Kõigile on üldiseks tõeks, et iga inimene ihkab wiina ja kuidas weel! Sellepärast ei peeta wiinajoomist kellegi juures mingisuguseks ebawooruseks. Näit. õpetaja on awalikult, üleskõik kus, kas täiskaswanute wõi oma õpilaste keskel, purjus, aga rahwal ei tule meeldegi seda õpetaja puuduseks arwata. Mees on seda auwäärsem, mida enam ta joob. Sest igalühel ei ole wõimalik kalli wedelikuga ennast rumalaks teha.

Häbiwäärt ja rõhutud olekus tunneb ennast mees olewat, kui ta sõidab laadalt wiinatilka saamata koju. Kui millegis muus asjas lähemaised mehele laadal ei tunne kaasa, siis napsi asjus küll. Mõnikord korjatakse enne linnast koju sõitu meeste wahel wiimased santimid kokku ja ostetakse wiinata jäänud naabrile suutõiekenegi. Kui aga on pühade wõi muul pidulikul korral kelgk õlle wõi brjaschka joomine, siis on iga peremehe auks, et ta külalised ennast jooks põrandale pikali. Kõik aeg joomise juures muud ei kuulegi, kui joogi pakkumist ja sundimist teineteisele.

Kõige peale waatamata näis eesti karskuspüha Lutsi eesti ajunduses 3. mail ikkagi karskena wälja. Karskuspüha pilti rikkusid waid kärarikkad wenelaste pulmad ja wenelaste salawiinajoomised kisa ja kakelustega Jaani küla läheduses. Muidu istusid Meiku Jarõsenko pool aga „maamehed“ wäga karskelt koos ja tunnistasid alkoholi igas suhtes kahjulikuks. Ka nende kõndz kõneleb mõnikord kirikus alkoholi terwishoidlikust, rahwusmajanduslikust ja teistest külgedest.

Kuna oli teada, et üle kogu Eesti mälestatakse jüriöö wabadusawaldust 1343. a., siis tuletati seda meelde ka Lutsimaal. Kõneldi jündmusest pikemalt waba Eesti kultuuri walgustusel. Et ka Lutsimaal jääks muistse „maarahwa“ wõitlustest mõni mälestus enam meelde, mindi õhtul lippudega Jaani küla kõrgema mäe peale, mis on „maarahwa“ kuulsama laulu Jaan Hermani poegade Adolfi ja Jaani kruntidel, tehti suur tuli ja ristiti seni nimeta mägi „Wabaduse mäeks“. 1927. a. jündisid sel kombel „Eesti“ ja „Mai“ mäed.

Wabaduse mäel lubati sest päewast alates ikka tähtsamail jündmusil kokku tulla ja tuld teha.

P. Woolaine.

Sädetelegraaf märgib:

Trotski sodaku. Madriidist, Hispaania walitsus lükkas edasi orjusezegemise Trotski palwe kohta, et temale antaks luba Hispaaniasse asumiseks.

Rõõwliromantika. Bukarestist (Trj.). Bessaraabias tabari kuulus Rumeenia rõõwlivandede juht Boiseuck. Rõõwlivaelik, kes aastate kestel terweid piirkondi Rumeenias kahuhirmul hoidnud, elas wiimasel ajal lukustatult rahuliku juurnimu elu. Arwatakse, et rõõwlipealik on endine Wene ohwitser.

Rahamängijad kainenewad. Nizzast (Trj.). Ameerika majanduskriisi mõju peegeldub Nizza mängupõrgu aasta aruandes. Celunise aasta 248 tuhande naelsterlingi wastu on käesoleva wiimasel aastal tulu toonud ainult 178.000.

Kokkupõrge õhus. Londonist. Inglise lennuwäe õppustel põrkas 3000 jala kõrgusel kokku kaks lahingulennukit. Mõlemad lendurid hüppasid langewarjudega lennukist wälja ja maandusid wigastamatult. Lennukid purunesid pihbaseks.

„Antorg“ ussa taga. Moskwast. „Tassile“ teatatakse Washingtonist, et „Antorgi“ kantseldajuht Ljawkin, kelle peatusluba sihisriikides enam ei pikendata, algas tagasiteitu Nõukogude Wenemaale.

Kindralkapten Aguilera. Madriidist. Hispaania walitsus nimetas tuntud kindral Aguilera Hispaania wägede kindralkapteniks. See on kõrgem ameti Hispaania sõjawäes. Kindral Aguilera oli sõjaministrina wõitluses Primo de Rivera wastu.

Suhkrutööstuse kriis. Londonist, (Trj.). Üleilmsise suhkrutööstuse kriisi tõttu otsustas Inglise walitsus Jamaikale anda aastase mõrtsukaline sõjawõla taimtisel. See wõlg on 60.000 naelsterlingi suurune.

Paawsti peamõtkaar surl. Roomast (Trj.). Paawsti peamõtkaar ja kardinalide kollegiumi ajutekaan kardinal Pompilij surl 68 aasta wanuses. Sellega on surma läbi lahkunud juba 13 kardinali, kellele tuleb järeltulijaid leida. Arwatawasti tuleb peawsti pitba kollegiumi istendamine pestisest päewakorrale.

Kohus.

Massiline tüünide põletamine

Wiljandimaal Kõo wallas 1929. a. sügisel tuli ette massiliisi heinatuhjade ja tüünide sütamisi. Nii poles Kõrgessaare talu asanikul Hans Sihwil heinatüün ühes seesolewate heinega. Raleskitus süüdati haohunnik. Siis poles Jüri Ibruse heinatüün, weidi hiljem B. Ibruse heinatuhi. Peale selle Hans Sihwi teise heinatüünil juures, mis täidetud heintega ja talusit 300 m kauguiel aasa, oli tuhahunnik, mis näitas, et ka seda tüünii oli tahetud süüdata, kuid hoone ei olnud tuld wõtnud.

Tulekahjude ajal tabasid kohalikud elanikud samajt lähedusest joobnud mehe Hans Wõsa, kes politseile seletas, et wiinastanud olekus süüdanud tüünid ja kuhjad. H. Wõsa oli Olustwere wallast asunik, 55 a. wana. Hiljem ta hakkas onna süüd salgama.

Wiljandi-Pärnu rahukogu mõistis temu 1 a. 4 kuuks wangi. ühtlasi rahuldati tüüwilnõudmised 1025 kr. ulatuses. Tsiwiilnõudmiste rahuldamiste pärast andis ta edasikaebused, mis aga lehtupalatis ja riigikohtus tagasijäeta jäeti.

Jalg. o higistamine on tervisele kahjulik, ebamugav ja eemaletõukav pahe, mida kõrvaldab 1 karbi

higipulber „SEC“

tarvitamine. — Müügil apteekides ja rohukauplustes.

Muudatused wälisministeeriumis.

H. Laretei asus ametikohuste täitmisele.

Eesti endine saadik Kaunases H. Laretei asus täna oma uuele kohale wälisministeeriumi politiilise osakonna juhatajana. Dr. Leppik sõidab Kaunasesse kohale laupäewal.

Martin Taras'i kontsert.

„Wanemuise“ uus tenor sai rohkeid kiituawaldusi.

Kesknädala õhtul oli „Wanemuise“ saalis uue tenori Martin Taras'i kontsert prof. A. Lemba kaastegewusel. Saal oli pealtkuulajaid tungil täis. Laulja, kelle esinemist oodati põnewusega, sai rohkete ja elawate kiituawalduste osaliseks, sanuti prof. Lemba.

Kontserdi kunstilise külje juures peatume üksikasjalikumalt homme.

Goldingeni seminaristide ühing

pidas Tallinnas oma aastakoosolekut, millest üksikkult osa wõtsid 16 ühingu liiget.

Koosolekul waadati läbi ja kiideti heaks möödunud aasta tegewuse- ja kassaaruanded, samuti kinnitati ka tulewase aasta tegewusekawa ja eelarwe. Põhikirja paragr. 9 täiendati märkusega, et ühingu waranduse langeb likwideerimise puhul Eesti Õpetajate Liidule. Tulewase aasta tegewuskawas nähti muu seas ette Balti seminaristide almanaki kokkuseadmine ja wäljaandmise eeltöös. Soowitati siiwendada läbikäimist Läti seminaristidega ja korraldada ekskursioon Goldingeni ning selleks aegsasti eeltöid teha. ühingu juhatusse waliti J. Reimann, J. Kulbusch (end.) ja J. Zürisson (uus).

Peale koosolekut oli ühine teeland.

Elwa Laenu-Hoiu Ühisus 10-aastane.

Pidulik aktus aastapäewa puhul.

Elwa Laenu-Hoiu-ühisus, mis Majaomanikkude Panga likwideerimise tõttu on jäänud ainsaks kohalikuks rahaasutiseks, wõib neil päewil tagasi waadata oma kümne-aastasele tegewusele. Nagu näha aruannetest, on ühisus selle aja jooksul üsna edukalt töötanud ja oma seisukorda aasta-aastalt kindlustanud.

1. jaanuaril oli ühisusel 161 liiget, kelle lisawastutuse summa ühisusele oli 16.100 kr. Samal ajal oli ühisusel kassas ja teistes rahaasutistes 4051 kr., laenusid oli antud: omi 51.484 kr., riiklikke 14.384 kr. Omakapitale oli ühisusel 4790 kr., hoiusummasid 32.596 kr., wõlgasid: riiklikke (Pikalaenu Pangas) 18.426 kr., muid 12.560 kr. Aasta bilansis näitas 87.993 kr.

Protsentide maksmise suhtes on ühisus alati püüdnud käia käsikäes Tartu pankadega ja on ühinenud ka nende wiimase otsusega protsentide alandamise kohta. Kuna nüüd kadumas on ebaterwe wõistlus ja hoiusummade juurdemeelitamine kõrgendatud protsentidega, mis wahepeal ulatus ka „Elwa rahaturule“, wõib Laenu-Hoiu-ühisus tõelise ühispangana tulewikus loota aina soodsamaid arenemistingimusi.

ühisuse juhatusse kuuluwad praegu: esimees Joh. Kolberg, liikmed M. Kirwes, ja R. Sigus, nõukogusse: esimees A. Kärner, liikmed: A. Kressling, K. Kupp, J. Tammin ja Peeter Uibo. Asjaajajaks-raamatupidajaks on W. Telling.

ühisuse kümne-aastase tegewuse mälestuseks peetakse 8. mail kell 4 p. l. Elwa Tuletõrje Seltsi saalis pidulik aktus. Pärast aktust kell 6 p. l. korraldatakse samus ruumes kooskwiibimine ühisuse liikmetele ja kutsutud külalistele.

Sport.

Teadmiseks sportlastele.

Spordiwälju korraldawa komisjoni poolt on maksma pandud järgmine korraldus:

üksik iik wõi organisatsioon, kes kinni ei pea tunnikawast ja teisest korraldusest, kaotab spordiwäljaku kasutamise õiguse.

Miite-harjutajaid sportlasii on harjutuste ajal wäljakul wiibimine täiesti keelatud. Harjutusi wõib jälgida wastawaist istekohadelt.

Harjutada wõib ainult wastawas spordiriietuses ja -kingis.

On keelatud jooksu- ja hüpperadadel wiisete (oda-, ketta- ja muud wõsked) harjutamine, saapais jooksmine, jalgrattal sõitmine.

Harjutaja poolt wäljatoodud spordiriistad kuuleb peale tarwitamist otsekohe hoiurnumi tagasi wiia wõi järgmisele harjutajale üle anda — teatades sellest wälja korraldajale.

Lõhutud wõi rikutud spordiriistade eest tuleb kohe wäljaku korraldajale nende hind ära tasuda, wõi wastaw ese asemele muretseda.

Rämpsu ja järiste mahapillamine, uriitsetamine, alkoholiliste jookide tarwitamine ja jalutamine on spordiwäljal keelatud.

Korra ja puhtuse järele spordiwäljakul waswab iga sportlane ise, samuti ka korraldaw komisjon, wäljaku wahtt ja korraldaja.

Igal harjutawal rühmal olgu oma wanem, kes on rühma eindajaks ning wastutab korra eest.

Wõistlusil ja kursusil wastutab korra eest neid korraldaw organisatsioon. Wõistlusil ja kursusil wajanduwaid spordiriistu wõib kasutada waid wäljaku korraldaja loal.

Läbilinna teatejooks.

Traditsiooniline läbilinna teatejooks peetakse Tartus pühapäewal kell 12 päewal. Jooksutee läbistab samu tänawaid, mis eelmisel aastatelgi, kuna algus ja lõpp on Tallinna tänawal spordiwäljal. Meeskondade esimene ja wiimane mees jooksewad wäljal. Kogumine meeskondadele on kell 10.45 e. l. Loola on ligi kümne meeskonna osawõtjatu. Kalewi meeskonnal on kaitsta rändauhind, mis kullasepp W. Tiido poolt wälja pandud ja mille meeskond möödunud aastal wõitis. Jäädawaks omandamiseks tuleb wõita seda kaks korda.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Eduard Beneš, Lacrorb Austro-Allemand (Austria-Saksa kokkulepe). „Orbise“ kirjastus, Praagas, 1931. Hind 6 Frj.

Sisaldab Tscheho-Slowakkia wälisministri kõne, mis ette kanti 23. aprillil 1931. a. Tscheho-Slowakkia saadikutekoja wälisasjade komisjonis Saksa-Austria tolliunioonl leningu kohta. Ühtlasi puudutatakse lähemalt praegust majanduslist kriisi ja selle lahendamiswõimalusi. Raamat pakub huwi kõikidele, kes Euroopa majanduspoliitika küsimusi jälgiwad.

„Kaswatus“ nr. 4.

„Eesti Politsei“ nr. 3.

Hoidke kobumaa muistsed mälestusmärke. — Haridus- ja sotsiaalministeeriumi wäljaanne Tartus 1929. a.

Hiis 3. wihk. — Taaraausuliste ajakiri. — **Häire** nr. 10. Maikuu number. — Tapa gimnaasiumi ajakiri.

Wõi ja peekon weelgi odawamad.

Kartuli wäljawedu pakkub endiselt wõimalusi.

Peekoni müügikorraldus nõuab parandamist.

Wõi.

Waikne tendents wõituru kestab edasi. Saksamaa nõuab wõid tunduwalt wähem. Samuti ei ole ka Inglismaa netto-sissewedu wäga tunduwalt tõusnud. Õuneks wähendab pakkumise pinget see asjaolu, et nõudmine Prantsusmaal ja Belgias suurenemist näitab. Kui arwesse wõtta wõihindade praegust tasapinda, mis on märksa madalam möödunud aasta sama aja omast, siis tohiks küll olla põhjust oodata turu seisukorra teatawat paranemist tarwituse suurenemise arwel. Tegelikult ongi seda märgata mitmel maal, näiteks Rootsis, kus sisetarwituse tõusu tagajärjel wäljawedu tunduwalt tagasi läinud. Suure wõikoguga esinewad aga endiselt ookeanitaguseid maad, kes praegu saadawad teele ligikaudu 50 protsenti enam wõid kui eelmisel aastal samal ajal. Ka Siberist ja mõnelt poolt mandrilt on märgata pakkumise tõusu. Kuid ookeanitaguste maade järgnewad saadetised maikuu teisel poolel peawad end tänawu teisiti tunda andma kui läinud aastal samal ajal, sest tagawarad ladudes Inglismaal on niüüd ligikaudu kolm korda wähemad kui mullu samal momendil. Lootusi turu olukorra paranemiseks wõiks anda eriti maikuu teine pool ja juuni algus. Londoni turul langesid asumaade, Argentiina, Hollandi, Daani ja Eesti wõi hinnad möödunud nädala jooksul keskmiselt 2—4 shill. wõrra tsentnerilt.

Wõihinnad Londoni turul 2. mail:

Daani 120—121 sh. per cwt.; Uue-Meremaa 100—108 sh. per cwt.; Uue-Meremaa soolamata 110—114 sh. per cwt.; Eesti, soolatud 107—108 sh. per cwt.; Eesti, soolamata 108 sh. per cwt.; Siberi noteeringud puudwad.

Kopenhaagenis noteeriti wõid möödunud nädalal ametlikult 195 krooniga, 200 kr. wastu eelmisel nädalal.

Peekon.

Ka peekonituru oli möödunud nädalal endiselt waikne. Eriti loid oli nõudmine Balti riikide peekoni järele, mille tõttu leidis aset järjekordne hinnalangus.

Eesti peekoni noteering Londonis langes 5 sh. cwt'lt ehk 9 kr. kw'lt, Rootsi peekoni noteering lõdwenes 5—6 sh. ja Poola 4—7 sh. cwt'lt. Endiseks jäi Daani peekoni noteering, kuid singi langes lahjema sordi noteering 3 sh. wõrra cwt'lt.

Waatamata Daani hoogsale peekoni wäljaweo tõusule, mis käesolewa aasta esimesel weerandil oli ligikaudu 40 protsenti suurem kui läinud aastal samal ajawahemikul, on Daani peekoni hinnad Londoni turul püsinud rohkem stabiilsetena kui teiste sortide hinnad, eriti kahe wiimase nädala jooksul. See nähtus on eestkätt tingitud paremast nõudmisest Daani peekoni järele kõrgema kwaliteedi tõttu, kuid osalt ka ratsionaalsemast müügikorraldusest.

Uueks teguriks peekonituru on järjest suurenew peekoni wäljawedu Poolast. Seni oli Poola suuruselt neljandal kohal peekoni wäljaweo poolest Inglismaale, kuid käesolewa aasta esimesel weerandil tõusis ta juba teisele kohale, kuna wäljawedu oli 2½ korda suurem kui eelmisel aastal samal ajawahemikul.

Neil päewil tõstetud elusõigade sissewoo tolli tõttu Saksamaal 27 Saksa margalt 40 Saksa margale kw'lt wõib Poola peekoni wäljawedu Inglismaale weelgi suuremaks kujuneda kui käesolewa aasta esimesel weerandil.

Suhteliselt weel suuremat peekoni wäljaweo tõusu wõib märkida Leedus, kus wäljawedu käesolewa aasta esimesel weerandil oli ligi kakskümmendwiis korda suurem kui läinud aasta samal ajawahemikul. Kuna enamikus peekoni wäljaweomaades kestab edasi peekoni wäljaweo tõusu tendents, kuigi mitte samas ulatuses kui käesolewa aasta kahe esimese kuu jooksul, oleks warajane ennustada tunduwat peekonihindade paranemist lähemal ajal.

Seda arwesse wõttes tuleb Eesti peekoni müügi korraldamise küsimust tõsiselt kaalumisele wõtta, sest Eesti peekoni hinna langused on kahtlemata osalt tingitud ebaratsionaalsest müügiorganisatsioonist.

Peekonihinnad Londoni turul 2. mail:

Taani 78—80 sh. per cwt.; Poola 63—71 sh. per cwt.; Eesti 51—55 sh. per cwt.; Poola 49—52 sh. per cwt.

Kartul.

On loota, et kartulite wäljawedu, mis aprillis õige suureks kaswas, mais edasi kestab, kuigi üksikutel turgudel hinnad wähe langenud on. Arwatawasti hakkab niüüd wähemal määral ostma ka Soome.

10. maist hakkab maksma uus kartuli weokontrolli määrus, mille järele kõik wäljawetawad kartulid kontrollile allutwad. Ühtlasi on tõstetud ka mugulate miinimum suurust endise 35 ja 45 pealt 45 ja 50 mm peale. Üksikutel juhustel on wõimalik 40 mm läbimõõduga kartuleid wälja wedada.

Tänawu aasta esimese 4 kuu jooksul oleme kartuleid eksporteerinud umbes 75.000 tw. Läinud aastal samal ajal 46.500 kwint. 1931. a. aprilli kuu wäljawedu tõusis üle 57.000 tonni, mis on tunduwalt suurem 1929. ja 1930. aasta sama aja wäljawedust.

Kanamunad.

Hindades läinud nädalal ei olnud olulisi muudatusi, kuid hinnad olid ebakindlad. Saadetised Londoni turul ületasid nõudmise, nii et turg mandri kaubale soodne ei olnud.

Kanamunade hinnad Londoni turul 2. mail:

Daani 7/9—9/6 sh. per 120 tk.; Belgia 8/2—8/6 sh. per 120 tk.; Eesti noteeringud puudwad.

Tartu turg.

Hind rukkijahul alanes, kartulil tõusis.

Turul on nende päewade jooksu pakkumine olnud wahel waikem, wahel elawam. Kolmapäewal oli aga ma rahwast üsna rohkesti turul kaubitsemas. Rohkem kui eelmisel päewal oli müügile toodud rukkijahu, kartuleid, kaera, wõid ja kanamune, mille mõjul ka hinnad wähe odawamad.

Liha turul tegi sealiha sisesti hind, mis eelmisel nädalal juuresti alanes, järsu hüpe üles, tõusies kuni 16 senti kilolt. Kolmapäewal, mil küll lapsed üigu kaunis rohkesti müügi näha oli, maksiti nõmmeseid sense ja paale loome wõiti ostes 57—65 s. kg. Laudadel sealiha hind ei muutunud. Waskaliha maksis 25—45 s. kg, tina kondise 50—60 s. kg, lambaliha 70—75 s. kg ja loomaliha 40—75 s. kg.

Linnuturul läpetud ülestoodud 120—125 ja nepid 40—69 s. tükk.

Kalaturg oli kolmapäewal eriti rikkalik hawide, järgede ja ahwenate poolest. Hinnad kaladel weelgi odawamad kui läinud nädalal. Hawid maksid 25—30 s. kg, ahwenad 15—30 s., leitsad 30—55 s., järsed 10—12 s., säinad 25—30 s., lutsud 20 s. ja koorikud 18—20 s. kilo. Oja kalaturul seisab endiselt week, kuigi wesi juba hästi alanenud.

Wõiturul nõudis maamehed rukkijahu 48 kg eest 7,50—8 kr., kuid müüsid 7—7,50 kr. eest. Seega on rukkijahu hind maamehelt ostes 48 kg eest 50—70 s. paari nädala jooksul alla läinud. Weskimehed ja kauplused müüsid rukkijahu kott wõisi 11 kr. kott (65 kg). Wõiksi hinnalangus wõis märkida neude päewade jooksu ka kaerale juures. Nii müüdi kolmapäewal kaeru 1,45—1,65 kr. 16 kg. Teised terawiljaaduste hinnad endised.

Viimasel aastatel turul kõwenes neude päewade jooksu ka wõihind pidu. Talawõid müüdi 65—75 s. 400 gr ja meiereiwõi 75—80 s. 400 gr. Juustuhind turul kõigub selle määrusest järele 15—75 s. ümber 400 gr. Rõõstriin 9 s. l., hapuwiim 4—5 s. l., kohupiim 13—20 s. l. ja hapukoor 85—95 s. l.

Kanamunade pearihind kõikus 7—10 s. ümber.

Aiawiljaturul maksiti walgeid kartuleid 1,20—1,25 kr. ja punaseid 2 kr. kott.

Sibulad (wana) 60 s. mõõt, kuremarjad 20—25 s. l. ja kewadisenud 35—40 s. l.

Heinaturul on wiimaste nädalate jooksu tõusnud peamiselt ülesõitjad, maainimesi leidub wähe. Rõõstheina 16 kg hind kõikus 90—110 s. ümber.

Kõõrepuude hind endine.

Raadio ringhäälingu kawa:

Reedel, 8. mail.

Tallinna. 15,30 päewaunudiseid. 15,45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16,30 grammofonimuusikat. 19 teateid ja grammofonimuu. 19,20 päewaund. 19,30 pool tundi eesteekandeid. Fr. Mikelsi (klawer), J. Wedras (laul) ja K. Kuft (kitarr). 20 prof. Paldrock: Noorsoo juguelust (ülek. Eesti Terwishoiu Muuseumist). 20,30 ilmateade Tartust. 20,35 kontsert. Jub. nd. A. Kruusi.

Tartu. 14,45 grammofonimuu. 15,30 ülek. Tallinnast. 19 teateid ja grammofonimuu. 19,20 ülek. Tallinnast. 20 prof. Paldrock: Noorsoo juguelust (ülek. E. Terwishoiu Muuseumist). 20,30 ilmateade. 20,35 ülekanne Tallinnast.

Helsingi. 12,05 muusika. 18,25 klawerimuusika. 19,40 muusikat. 20,30 ork. kontsert.

Lahti. 18 juttu ja laule lastele. 19,30 orkestrimuusika. ertek. 20,35 teatri muusika. 22,45 ajaw muusika.

Oslo. 14 grammofonimuusika. 18,30 orkestrikontsert. 21 oratoorium. 23,30 tabaree.

Kallundborg. 13 keelp. orkestrikontsert. 16 kontsert. 16,45 wiiulipala. 21,10 operett. 23,15 tammerm.

Riia. 17 kontsert. 20,03 operett. 22,30 helilaine.

Warssaw. 13,10 ja 17,25 grammofonimuusika. 18,45 operettimuusika. 20,25 ja 20,55 grammofonimuusika. 21,30 filharm. orkestrikontsert.

Berliin. 15 wahelduse ajaw. muusika. 17,30 serenaade. 19,30 helilaine. 20,20 puhtp. orkestrikontsert. 22,25 unist helirõõd koorile. 23,15 teateid ja kuni 1,30 tantsumuusika.

Praaha. 13,25 kontsert. 17,05 grammofonimuusika. 17,30 kontsert. 20,05 wiiulikontsert. 22 kontsert. 23,20 kaaegset muusikat.

Wiin. 12 helilaine. 14,10 helilaine. 16,20 pärastlõunakontsert. 18,30 etüüde. 21 koemiline operettekanne. 22,50 õhtukontsert.

Budapest. 16,15 kõrgsagedusorkestrikontsert. 18,25 kontsert. 20,35 muusikaõrtsi. 21,35 tantsumuusika.

Pariis. 8,45 ja 13,30 helilaine. 14,05 wana muusika. 21 operett.

London ja Daventry. 13 ballaade. 13,30 orelikontsert. 16,30 kooliprogramm. 21 kuulam. 22,35 kõrgsagedusorkestrikontsert. 23,45 tantsumuusika.

Leningrad. 7,40 helilaine. 15,10 kontsert lastele. 16 kontsert. 17,30 kontsert. 20,10 kontsert.

Riigikohtu otsused.

Riigikohtu administratiiwosakond 5. mai istungil otsustas järgmised tagajärjeta kaebused: Johan Benkendorffi, Julius Henderi, Paul Sieverti, Anna Weeri, Kadri Tõrga ja Marie Narska, Peeter Kotkati, Joann Muhr, Martin Piiri, Sangaste mõõdumõõdusse ja Ado Kuljuse kaebused. Kaewatud otsused tühistati Otepää alewõõdusse, Wiru maawanemale, Pärnu maamõõdusse, Jaan Petersi, Jõõsu wallawõõdugu, Mõõtel Merbaumi ja Johan Meiori kaebajadele. Läbiwaatamisel: kõrwaldati Jaan Nurmi, Johan Tundi, Hans Laiküla ja teiste: Sooküla asunduse wõõdumõõdu, Saku õllekõõse a.-ü. ja Rapla wallawõõdugu kaebused. Otsuse kuulutamine jõõdi edasi 8. maile Jaan Laguse ja 15. maile Gustaw Lõhmuse, Karl Tamberga, Jaan Luisu ja Jaan Mõõna kaebusjadele.

Riigikohtu

Riigikohtu administratiiwosakonna omaalgatusistungil 22. mail on arutusele määranud Bernhard Regoseku, Julius Schulbachi, August Kõrmanni, Anna Ormisoni, Joh. Lõõ, Mari Lawri, Hinrek Rumma, Ewald Buck, Woldemar Birdemanni, Mar. Eiblauri, Joann Marguse, Efrem Grischakowi, Timofei Grischakowi, Karl Maide, Jakob Mehi, Madis Milleri, Ado Kalpuse pärandusõõmbu hoidaja August Kalpuse, Peter Doroninni ja Aleksander Martini kaebusjad.

Ringi ümber kodumaa.

Õunapuu oks wigastas oksafaagijat.

7. jkp. hommikul saagis Saare wallas Kose talus Widrik Päll õunapuu okfi, et õunapuu krooni ühtlaseks teha. Saetud oks langes saagijale otse pähe ja tekitas wigastuse. Haigele anti arstiabi.

Onnetus kiwilöhkumisel Roelas.

20-aastane Oswald Lepp lõhkus Roelas, Tarakwere asunduses kive. Laengu täitmisel süttis laeng ja purustas kiwilöhkujal pahema käe jõrmed. Käe külge jäi ainult wäike sõrm. Onnetu toimetati Tartu haigemaija.

Ilustagem Elwat! Elwa ei wõi just nuriseda oma loodusliku ilu ja kauniduse üle. Kahjuks peab aga konstateerima, et Elwas jätetakse kogu ilustamise töö looduse enese hoolde. Inimese korraldawat käit pole pea kuskil näha. Elwa kui suwituskoha huwides nii see enam kesta aga ei wõi. Läheneb üleriiklik metsanädal. Mis oleks, kui Elwas wõtaks mõni organisatsioon, wõib ka alewivalitsus olla, asja enese hoolde ja korraldaks Elwas metsanädala puhul ilupuude istutamise. Ei wõi ju Elwa uhkeldada ilupuude rohkusega ega korraldatud puiesteedega. — Kindlasti ei keeldu alewi elanikud kaasaitamast alewi ilustamisele.

Elwa turg. Kuna teed üldiselt palju paranenud, siis paisus turg õige suureks. Müügile oli toodud kõiki aineid küllusles. Hinnad püsisid üldiselt endistena, wäikest alanemist näitasid ainult piimasaadused. Nii maksis wõi 400 g 50—60 s., hapukoor 1 40—50 s., piima l 10 s., kohupiima l. 15 s., munapaar 6—8 s. Rukkijahu 16 kg nõuti 2.25—2.60 kr., nisujahu 16 kg 2,80 kr., kartulite wakast 1,60 kr. Singi kg maksis 65—70 s. Rediste ja salati kimp maksis 5 senti, nõudmine nende järele elaw.

Algkool kogub raha reisiks. 10. mail kell 9 õhtul Krüüdneri walla „Krüüdneri“ 6-kl. algkool korraldab peo-õhtu, puhas sissetulek läheb wanemate klasside õpilaste õppereisi toetuseks.

Noorte koosolekud Laiusel. Kohaliku ev.-lut. kog. korraldusel peetakse Laiusel igal laupäewal noorte koosolekuid. Koosolekutel refereeritwad õp. hra Järwe, koolijuh. Reial j. t. ning noored ise. Referaatide teemad on wõetud mitmelt alalt. Noorte hulgas on ülus algatus leidnud rohkesti poolehoidu.

Maal kari wäljas. Mitmel pool kesawäljadel ja heinamaadel on märgata noort rohu kasvu. Põllumehed, kel loomatoit otsakorral lasewad juba karjal wäljas käia. Esimestel karja wäljalaske päewil oli küll piimasaak wäiksem, kuid kolmandal ja neljandal päewal oli suurenemist märgata.

Kanawargus Reolas. Wana-Kuuste wallas Reola asunduses elutsewal Altide Kingult warastati ööl wastu kolmapäewa laudast akna purustamise teel 8 kana ja 1 kukk. Kahju 18 krooni.

Kägu kuulbud. Möödunud kolmapäewal kuuldi Aakres käo kukkumist Pühaste küla lähedal olewas metsas, mis tänawu kewadel siin esmakordne juhus. Kukulind oli küllalt warajane, eriti sellepoolest, et weel ei ole igalpoolt metsadest kadunud lumi.

Aakre kindlustusselts uuele alusele. Senise „Aakre tulekahju kordadel wastastikku abiandmise selts“, mis asutatud wene walitsuse ajal sundusliku organisatsioonina, muutis oma nime, wõttes omale uueks nimetuseks „Aakre Tulekindlustuse Selts“. Wastawalt sellele on ka seltsi põhikiri põhjalikult muudetud. Senise abiandmise asemel, mis seisis peamiselt materjaalse toetuse ja tööjõu andmises, on nähtud ette kahjutasu maksmine rahas, nagu teistelgi kinnitusseltsiidel. Seetõttu on ka seltsi politsid ühedõguslised teiste seltsidega. Nimelt wõib nüüd ka selles seltsis kindlustatud hooneid pantida rahaasutustes. Suuremad hooned on ka edasikinnitatud seltsi poolt — kindlustusselts „Eestis“. Senini ei ole seltsil olnud ühtki tuleõnnetust.

Onnetus Aakre ühispiimatalituses. Hiljuti juhtus Aakre ühispiimatalituse aurukatla juures õnnetus, nimelt lõhkes töö ajal üks toru, mille tagajärjel töö piimatalituses mõned päewad pidi seisma, kuna aurukatel wajas remonti.

Denaturaadi ohwer. 5. jkp. hommikul leiti Walgas Waksali puiesteel kitsaroop. depoo ja kurnuaia waheliselt ilutaiast surnult nõdrameelne Peeter Indus, 46 a. wana. Ta juurest leiti denaturka pudel ja eelmisel õhtul on teda joobnult siin nähtud. Ta oli suur denaturkajooja ja arstid arwatwad selle joomist surma põhjuseks.

Walgas ei ole tööpuudust. Walga tööbörsi andmetel oli Walgas 1. mail 88 töötut, teised on kõik töös leidnud Ühiskondlikel töil ja ka alganud põllutööl.

Kaitseliidu wõistlus Walgas. Walga malewa korraldusel peetakse maakondlik kergejõustiku wõistlus juunis. 12. mail sõidab Walka kehakaswatuse instruktor Ohaka, kes teeb wõistlusiis eeltöid ja annab kergesportlastele treeningtunde.

Walga saab suwemuusika. Tänawusuwised atakoniserbid Walga „Sõde“ selliste korraldusel algawad 1. juunil. Seltsi poolt on palgatud mängima kohalik sümfoonia orkester R. Kiwimäe juhatusel. Orkestri koosseisu kuuluwad mõned mängijad ka Tartust.

Antsla piimaühisus oksjonil.

Antsla piimaühisuses on Antsla jaoskonna kohtupristawi poolt wäljakuulutatud oksjon. Piimaühisuse sissesõidu on hinnatud kr. 10.000.— ja ehitised kr. 5000.—, millised warandused müüakse ära — ärawedamiseks.

Ühes piimaühisuse waranduse sunnimüügiga lähewad oksjonile paljude ümbruse põllupidajate hobused, karjad ja muu wara, sest põllupidajad olid wastutajateks.

Ülalmainitud sunnimüük sünnib p.-k. „Estonia“ nõude rahuldamiseks.

Räpina põllumehed on warustatud turbaga. Räpina Põllumeeste Selts sai lisaks senisele „Tuurapera“ turbarabale „Mudalombi“ raba, mis on umbes 75 riitawakamaa suurune ja neil päewil wälja mõõdeti ja tarwitajatele kätte anti. Peakraawi laewamine, mis läheb maksma 200 krooni, wõisid 40 kasutajat ühiselt kanda. Selle uue turbarabaga on Räpina turbaga warustatud küllaldaselt. 40 tükki on weel wäljawõtmata. Turbaosakonna tegewust juhiwad J. Ritsland, S. Häidrits ja D. Kindorf.

Walb riikliku metsatõõstuse wastu. Orajõe wallawolikogus oli hiljuti kõne all riiklik metsatõõstus, mille wastu ilmnes rahulolematus. Leiti, et riiklik metsatõõstus ei sesta oma ülesande õigustel ja et see tuleks hoopis likwideerida. Wastaw märgukiri otsustati saata wabariigi walitsusele.

Surmateade pudelis.

Keegi koolipoiss leidis Pärnumaal, Uulu-Surju asunduses, kinnikorgitud pudeli, mille põhjas lebas mingisugune sedel. Leidja wiis pudeli meiereisse, kus ta lahtikorgiti ja sedel wälja wõeti. Sedel ojutus tundmatu surmateateks, kes teatas, et on elust tüdinenud ja laipa wõib otsida „Peedu“ talu ümbruses. Kuna kohapeal ei teata ühegi inimese kadumist, ei ole mingit selgust surmateate autori isiku kohta.

Pärnu autoliinidepidajad .õõjalal .teedeministeeriumiga. Omnibuste liikumise ühtlustamiseks määras teedeministeerium liinilautodele ühise wäljasõidukoha Puuturul. Et nimetatud koht asub südalinnast eemal ja hommikuti on puukoormaid täis, awaldasid liinipidajad teedeministeeriumi korralduse wastu protesti, mida toetab ka linnawalitsus.

Teedeministeeriumi korralduse wastaid liinipidajad tõrkumisega. Korralduse jõusse astumise päewal ei ilmunud uuele seisukohale ühtegi liinautot, waid kõik jäid rahulikult seisma wanal kohal.

Rahwarikas Fürilaat Pärnus. Teisipäewal ja kolmapäewal peeti Pärnus traditsioonilist Fürilaata. Wastu ootusi kujunes laat õige rahwariklaks. Müügile oli toodud rohkesti liha, jahu ja muid toiduaineid. Sülma torkas Rapla töökwankrite ja Awinurme puunõude rohkus, riikalikult oli müügil ka mitmesugust käsitööd. Laada teisel päewal arenes elaw kauplemine hobustega, kelle järele oli suur nõudmine kewadise põllutöö alguse tõttu. Laadal müüdi üle 400 hobuse, kelle hinnad püsisid elawa nõudmise tõttu kõrgetena: töökõbustest nõuti 150—200 kr., põrsaid alla 5 krooni polnud üldse saada. Wiimaseid oftsid eriti agaralt linnainimesed, maksites 10—15 kr. põrsast.

Tindirikas aasta. Pärnu jões ja lahes on alganud iga-aastane meretindi püük. Tindisaak on tänawu rohke ja kalasadam sunniseb kalameeste paatidest täiskoorma all. Riikliku saagi tõttu on ka hinnad õige madalad. Tindi pangest nõutakse 30—40 senti. Kalameeste keskel on organiseerimisel tindi wäljawedu Poola turule. Poola walitsus on meie kalameestele sõbralikult wastu tulnud ja alandanud tundubwat muu kalaliikide hulgas tolli eriti meretintide pealt.

Pärnu ei telli wälismaalt midagi. Pärnu linnawalitsus saatis allutatele asutustele, osakondadele ja koolide juhatajatele ringkirja, kus nõutakse wäljaminekute suhtes äärmist kokkuhoidlikust. Kogu 1931./32. a. eelarwe peale keelab linnawalitsus igasugused ostud wälismaalt ja tellimiste andmised linnawalitsuse loata. Kõigis osakondades, asutustes, ettewõtetes ja koolides on mai- ja juunikuude jooksul täielikult seisma pandud kõik inwentuuri, sisseseade ja materjali ostud ning tellimised linnawalitsuse wõi linnanõuniku loata.

Laskewõistlus Pärnus. Maikuus tuleb Pärnus pidamisele järjekorraline Sakalamaa ja Pärnu malewate waheline laskewõistlus. See on juba kolmas wõistlus. Kaks eelmist wõistlust andsid wõidu Wiljandile, kelle laskuritel on kaitsta wiimast aastat kallihinnalist karikat.

Rakweres ehitatakse omnibusse. Rakweres asuwas A. Bachmanni töötoas walmis uus omnibus, mis ehitati Ford autole. Ehituse juures on pandud eriliselt rõhku ehituse elastsusele ja kogukaalu äärmisele wähendamisele, mis ei koorma asjatult masinat.

Sõiduk, milles lahedasti ruumi 16 inimese jaoks, on mõeldud peaasjalikult kaugemaa sõitude ja maaliinide jaoks ja näeb nägus ja nugaw wälja. Töö on tehtud kauaegse praktikaga meister A. Bachmanni juhatuse all, kes ammutanud sellekohaseid kogemusi Helsingis, Riias ja Stokholmis.

Omnibus saadetakse neljapäewal Tallinna ja pannakse siin wälja autonäitusel.

Rakweres pole tööpuudust. Kuna talwekuudel wõttis tööpuudus Rakweres juba teratwama iseloomu, on nüüd see kadunud peaaegu täiesti. Paari päewa eest oli tööbörsil registreeritud weel 30 töötu ümber, kuid iga päew tuleb rohkesti nõudmisi põllutööliste, teenijate ja karjapoiste peale. Kuid linna tööbörsil pole tööliji maale saata, kuna töötud ei taha maale minna. Nii walitseb praegu Rakweres mitte töö, waid tööliste puudus.

Järjekorraline oksjonipäew Rakweres. Rakweres peeti järjekorralist oksjonipäewa, kus tulid müügile kümmekond kinniswara Rakweres, Narwas ja maakonnas. Muuseas müüdi ära ka Rakweres Waestemaja tän. nr. 18 asuw 1. kroomnahawabrik, mis on olnud müügil juba mitmel korral. Wabriku ostis 8500 kroom eest Pikalaenu Panga wolinik Sepp. Teatawasti tõusewad aga wabriku kohustused Pikalaenu Panga wastu kaugelt kõrgemale.

Wirumaal rohkesti kartuleid. Waatamata hilisele kewadele, on Wirumaa põllupidajatel, eriti Rakwere ümbruskonnas rohkesti kartuleid. Seda tõendab asjaolu, et ülesostjatele tuuakse Rakwere jaoma 180 sendi eest tünder kartuleid wooriwiisi.

Talupidajad kurdatwad paljud, et kartuleid on talwisest tarwidusest jäänud palju üle ja nüüd ei ole neid kuhugi panna. Lõpetanud on oma tegewuse ka ümbruskonna piiritusewabrikud, mis olid suuremad kartulitarwitajad.

Tartu teated.

Õpetatud Eesti Seltsi koosolekult.

Õpetatud Eesti Seltsi järjekordne koosolek peeti kolmapäewa õhtul üsna wähese arwu liikmete osawõtul. Kassapidaja F. Leinbock kandis ette seltsi rahalise aruande ja eelarwe, mis esitatud kujul heaks kiideti. Aruandest on näha, et seltsi rahaline läbikäik on tõusnud eelmiste aastatega wõrreldes mitmekordseks. Aruanne oli tasakaalustatud 14.500 kroonil.

Ettekannete osas kuulati mag. A. Anni referaati Kalewipoja ainestiku algupära kohta. Referent tähendas, et Eestis kalewite kohta tuntud muistendid sarnanewad oma enamikus skandinaawia, saksa, soome, wene, läti ja teiste rahwaste saagadega.

Ülikooli koguduse Eesti pihtkonna juubel.

Ülikooli koguduse Eesti pihtkond pühitseb 10. jkp. pihtkonna 10. aastapäewa. Sel puhul on pidulik jumalateenistus ja kooswiibimised.

Juubelipäewaks ilmub prof. H. B. Rahamäe kirjutatud pihtkonna ajalugu 4½ trükipoogna suuruses hulga piltidega.

Keda karistati aprillikuus.

Aprillikuu jooksul on Tartu linna tervishoiupolitsei komisjari protokollide põhjal rahukohtunikud trahwinud:

Politsei loata kauplemise pärast 27 isikut, alaväärtuslise ja musta piima müümise pärast 2 isikut, aritlisest järelwaatusest kõrwalhoidmise pärast 2 isikut, turutundidel toiduainete ülesostmise pärast 5 isikut, keelatud wiisil sõidadega kauplemise pärast 2 isikut, hoowi ja wäljakäigukoha mustuse pärast 2 isikut.

Haiglast omawoliline lahkumise pärast trahwiti 1 isik, alaväärtuslise wõi müümise pärast 3 isikut, looma piinamise pärast 3 isikut, keelatud kohal hobusega sõitmise pärast 1 isik, tapamaja korralduste täitmata jäimise pärast 3 isikut. Nendele määratud trahwi üldsumma tõuseb 523 kroonini.

Administratiiwses korras on karistatud tervishoiu määruste rikkumise pärast 34 isikut 226 kroonia.

Aprillikuu jooksul on tehtud 39 protokolli, ülewaatusi toimetatud 1207 korda. Aprillikuu jooksul on piima, wõi ja koore proowe wõetud 98, nendest olid alaväärtuslised 22.

Luuaga pühitud tee Tartust Wladiwostokki.

30 aastast teenistust samal kohal wõis eile mälestada H. Treffneri gümnaasiumi majahoidja Daniel Ehrlich.

Hoolsat ja ausat teenistust hinnati nii kooli ülewalpidaja kui ka koolijuhataja ning teiste kooli juures ametis olewate isikute poolt kingitustega ja tänukirjaga.

Kui kokku wõtta kogu maa pikkus, mis D. Ehrlich on pidanud pühkima ja korras hoidma nende 30 aasta kestel, siis see wäljaligikaudu tee pikkuse Tartust Wladiwostokki, sest D. Ehrlichi hoole alla kuuluwad tänawa osad ulatawad terwelt nelja, nimelt Rüütli, Lutsu, Munga ning Jaani tänawasse.

Wanema potsepmeistri kahekordne juubel.

8. mail pühitseb Tartu wanem potsepmeister Arnold Kreutzberg oma 70. sünnipäewa ja 60 a. ametijuubeli. Juubilar sündis 8. mail 1861. a. Suure-Rõngus Astawere koolimajas, kust ta juba kümneaastasena linna asus ametit õppima. Õpitud amet huwitas teda niiwõrt, et ta sellel alal suurte sammudega edasi jõudis. Ta on jäänud oma ametile truuks tänini. Oma tööala wastu on ta huwi ärataud ka kahes pojas, kes juba warakult isa kaaslastena töötama hakkasid.

Oma otsekohese tööala kõrwal on A. Kreutzbergil huwi ja tahtmist jätkunud üle 30 a. kaasa tööiada E. Kästitööliste Seltsis ja Tartu Peetri koguduse nõukogus.

Need, kellega juubilaril pika elnea kestel kokkupuutumisi olnud, hindawad tema tööd ja õnnitlewad juubilari.

Suwekoloniile 7000 krooni.

Haridusministeeriumi poolt on määratud laste suwekolonii korraldamiseks 7000 krooni. Summa lähem kasutamine ja jaotamine on jäetud linnawalitsuse hooleks.

„Weronika“ seep on õige parem!!

Uusi „maawõlureid“.

Aiandus-mesinduskool aedlinna teenistusse.

Majadus oskuste järele maalapikese intensiiwseks ja õigekülgseks ärakasutamiseks on limades tungiwam kui kuskil mujal. ühelt poolt kannustab selleks õrge maarent ning teiselt poolt kaswaw wõistlus turgudel. Siis peaks iga aia omanik olema ühtlasi ka aednik, et osata mullarüpest just selliseid saadusi „esile wõluda“ „mida ta wastawal kilmapilgul ka tulusalt saab realiseerida. Kui warsti lähenewa koolitöö lõpu puhul rida algkoolest ellualstuwaid noori seisab teelahkmel ja küsib: kuhu nüüd?, siis wast wähem pettuks küll need, kes oma nooruspõlwil lihaksed sirutawad „emakese maamulla“ teenistusse. Meie aeg nõuab kutsealaliste oskustega tööinimesi. — Ja maarüpes ootawad weel lademikud warandusi...

Neid edasirühkiwa elu nõudeid on Tartu linnawalitsus wäärikalt hinnanud, kui ta kolm aastat tagasi awas linna aiandus-mesinduskooli, mille üiesandeks esmajoones just algkoolest ellu astuwate noorte juhtimine praktilisele ja tulusale tööalale.

Oma wähesel arenemisaastatel on nim kool püüdnud haarata kõiki linlaste ja wäikemaaomanikkudele aktuaalseid maatulunduse harusid. Aiandus ja mesindus harude kõrwal on antud wäärikas koht kodulindude kaswatamise õpetamisele.

Ei saa märkimata jätta ka kooli õnnelikku asukohta. Jaanna mõisa suured ja mitmekeliste kultuuridega aiad ning kaswuhooned on noortele aednikudele heaks praktiseerimise ja õppimiskohaks.

Käesolewal kewadel saatis kool ellu juba teise lennu noori jõude. Enamik lõpetajaist asus suwipraktikale kodumaa parimaisse aiaõridesse ja puukoolesse, osa aga kawatseb kohe asuda kodus oma oskuste rakendamisele.

Suurem õpilaskontsert.

Reede õhtul kell 8 korraldatakse „Wanemuises“ Tartu kõrgema muusikakooli õpilaste kontsert, kus esinewad A. Brosse klaweriklassi, A. Mahotina ja L. Neumani lauluklassi, R. Peenemaa wiiuliklassi, M. Slatkini celloklassi ja P. Toomi koosmängu-klassi õpilased.

Eeskatwas on meie kodumaa kui ka wälismaa nimekamate heliloojate tööd.

Uus teoloogia doktor.

Prof. E. Tennmann kaitses eile oma doktori-wäitekirja.

Tartu ülikooli wõrdlema usuteaduse professor Eduard Tennmann kaitses eile oma doktori wäitekirja „G. Teichmülleri Kristuse filosoofia“. Seks puhuks oli ülikooli aulasse ilmunud arwukas kogu asjahuwilisi, peamiselt ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja kirikutegelasi. Ametlikkude opponentidena esinesid prof. H. B. Rahamägi, dr. W. Freymann ja prof. O. Seesemann.

Wastne usuteaduse doktor Ed. Tennmann on sündinu 29. juulil 1878. a., õppis Tartu ülikoolis usuteadust 1905.—1910. a., oli proowiaastal Wiljandi linnakoguduses 1910.—1911. a., ordineeriti Audru 1911. a. Peale selle oli Pärnu koguduses abiõpetajaks, andes ühtlasi koolides usuja keeleõpetust. 1919.—1923. a. töötas Jiiri koguduse õpetajana ja 1923. a. peale siinsi Maarja-Magdaleena koguduse õpetajana.

Teaduslikku tegewust alustas E. T. Tallinna rahwaülikoolis 1917. a. mõtteteaduse lektorina, lugedes Greeka filosoofia, loogika, gnoseoloogia ja eetika üle. 1919. a. peale töötab Tartu ülikooli usuteaduskonna õrdlema usuteaduse õppetooli, 1926. a. peale professori k. t.

Omalt erialalt on E. T. awaldanud terwe rea teoseid ja hulga artikleid ajalehis ning ajakirjus. On wiibinud mitmel wälismaareisil, m. s. Eesti kiriku esindajana „kirikute maailmaliidu rahwuswahelise sõpruse edendamiseks“ kongressidel.

Siseminister ja Tartu ekspressid.

Kohtu- ja siseminister keelas möödunud kuul Tartu ekspresside ühingu „Ekspressi“ liikmetel wälise tunnusmärgi, punase wormimütsi kandmise. Ekspressid on esitanud riigikohtule kaebuse ja selle põhjal on riigikohus nüüd korraldawal koosolekul ministri otsuse täitmise edasilgult seisma pannud, nii et ekspressid wõiwad oma mütsi edasi kanda.

Õpilastele kontrolltööks 3 tundi aega.

Nagu teada, on tänawu keskkoolide lõpetajail kontrolltöö esimeses wõõrkeeles. Seni anti kontrolltöö kirjutamiseks õpilastele 5 tundi aega, kuid tänawu on haridusministeeriumi poolt tehtud korraldus, et kontrolltöö tuleb kirjutada kolme tunni jooksul.

Engelhardti maalide näitus pikendatud.

R. Engelhardti maalide näituse aega on pikendatud kuni 14. maini. Näitus awatud Saksa gümn. ruumides iga päew kl. 12—6 p. l.

Palituwargus.

Öö wastu neljapäewa warastati Riia maanteel nr. 97 Pormeistri korterist kolm naisterahwa paliitu ja 1 sall. Kahju 144 kr.

Köned, koosolekud ja pidud.

Akadeemilise Ajaloo Seltsi aastakoosolek on pühapäewal kell 4 p. l. ülikooli aud. 1. Päewakorras köne N. Treumutilt: „Poola-Rootsi waherahu läbirääkimisest Gustaw Adolfi ajal. Aruanded. Eelarwe. Walimised.

Loodusuurijate Seltsis kõnelewad neljapäewal kell 20 Aia tän. 46 asl. H. Mühlberg: Täiendawaid andmeid Saaremaa lepidopterite faunale. Prof. dr. T. Lippmaa: Asiatiatsioonni fragmentide tähtsusest taimekatses. Toetusjummade jagamine. Jooksuwaid asju.

Akadeemilise Matemaatika Seltsi üldkoosolek on 8. mail kell 5 p. l. ülikooli matemaatika instituudis. Päewakorras on doti. H. Perlitz'i ettekanne: „Lähemate naaberaatomite kaugusi kuubilises ja heksagonaalses tihedamas paigutamises“, aruandeid, eelarwe ja walimised.

Tartu Taimetoitlaste ühingu kõnekoosolek on reedel, 8. mail kell 8 õhtul Karskusliidus (Jakobi 8). Kõneleb Bulgaaria gümn. õp. ja ajakirjanik P. Pamporow: „Taimetoitlus ja taimetoitline liikumine Bulgaarias. Kõne tõlgitakse esperanto keelest eesti keelde. Osawõtt kõigile waba.

Kiriklikud teated.

Maarja kirik. Pühapäewal kell 10 e. l. jumalateenistus armulauaga. Õp. R. Funcke.

Kell 1 p. l. lastejumalateenistus laululehtedega. Õp. A. Wõhrmann.

Kaitsemalewa teated.

Wabadusristi Wendade ühenduse Tartu osakonna juhatus palub oma liikmeid 8. aprillil s. a. kell 14.45 koguda lennuwäljale angaaride juurde lahkumiseks ühendusliikme major J. Sõõt'i põrmu ärasaatmiseks.

Soovitame inglis kontoriliimi

„ODOR“

klaaspurkides kontoritele, valitsusasutustele ja päevapiltnikkudele. A-s. „ODOR“.

Teater ja muusika.

Kuidas tekkis „Surmamõistetute wangla“.

Weebruaris 1929. a. ilmus „American Mercury“ skits „Seadus wõtab tolli“, mis kirjeldas elektrijurma mõistetute wiimseid hetki. Selle autoriks oli keegi Robert Blake, kes hiljem ise hukati kuski Texase wanglas.

Samal aastal oktoobris oli hirmus mäss Canon-City wanglas Colorados, millest kirjutasid Eestigi lehed ja see andiski tõuke „Surmamõistetute wangla“ autorile oma näidendi kirjutamiseks.

Mäss! Wangiwahid pantwangidena! Tapmised, ja kui näha oli, et mingit wäljawaadet enam ei olnud, mässujuhtide enesetapmine! Miks ja kuidas? Kedagi see eriliselt ei huwitanud, küll aga noort John Wexleyd. Tema oli äärmiselt huwitatud. Mis wõis küll sündida wangide wahel, millest wõisid nad kõnelda, mida wõisid nad mõtelda?

Canon City mäss juhtus „eluaegsete“ wanglas. Mis siis, kui säärane asi juhtuks surmamõistetute seas, inimeste seas, kellel enam ei wõiks olla mingit lootust? Sellele küsimusele katsus noor autor wastust anda oma tragöödias, mis on wapustawamaid ja huwitawamaid, mis kunagi ette kantud. Tundub, nagu oleks autor ise läbi elanud kõik, mida ta kirjeldab, kuigi ta ei ole kunagi istunud harilikuski wanglas, weel wähem aga mõnes „surmamajas“. Sisu kohta ainult lühidalt niipalju, et esimeses waatuses tutwuneme miljööga, mis senises näitekirjanduses absoluutselt uudne, teises puhkeb mäss ja kolmandas luhtuwad kõik lootused — kui neid üldse on olnud. Dekoratsioon on „surmamaja“ korridor seitsme kongiga, mis m. s. walmistatud rauast.

„Surmamõistetute wangla“ esimene waatus põhjeneb peajoones R. Blake skitsil. Seda arwesse wõites maksab John Wexley Blake'i emale ühe kolmandiku oma autoritasust, mida saab ettekannete eest.

Tegewad on hrad Türk, Põder, Sunne, Waino, Lipp, Piller, Kull, Kurg, Pulst, Lattik, Nau, Knilane, E. Kruuda, E. Berg, O. Martinson ja W. Lind. Dekoratsioon W. Haasilt, lawastus W. Mettuselt.

Kli- ja kooliõpilaste piletid maksawad.

Pühapäewal „Linnukaupleja“ sõ. hind. Piletihinnad 20—60 senti.

Zelleri wiisirikas operett on meeldimud kõigile ja igal pool, nii „Wanemuisegi“ ettekandel. Piletihinnad 20—60 senti.

Ernst Idla wõimlemisrühmade esinemine „Wanemuises“.

18. mail on „Wanemuise“ teatris erikordne õhtu: ei esineta näidendiga, waid wõimlemisega. Hra E. Idla on organiseerinud nais- ja meesrühmad wõimlemise pedagoogika uute põhimõtete alusel töötamiseks. Kehaline terwis koos plastilise iluga, joone saledusega, rühmade esinemine kunstilisselt kauni joontemänguga.

Siin on ühendatud terwishoidlik sport Labani ja teiste moodsate plastikaõpetajaõe lihaste wäljendusmänguga. Hra Idla usub, et meie noorpõlwe sportlik liikumine ja ühtlasi kunstiline plastika harrastamine koos kõige terwikulisema lootusega selleks, et kaswatada eluröömu, saledusi peenmaiset ja terwist.

Nais- ja meesrühmade esinemine õhtul sünnib kindla pedagoogilise kawa järele ja see eriti peaks huwitama kõiki, kes spordilikumises tahawad olla teadlikud. Rühmad on riietatud nii, et lihaste plastiline tegewus kõigiti on nähtaw.

Pääsetähed eelmüügil teatri kassas kella 11—1 e. l. ja 5—8 p. l.

Akadeemilise meeskoori lauluharjuius on reedel kell ½7 õhtul üliõpilasmajas.

Miina Hermani laululeltsi koori harjutus ja üldkoosolek on reedel kell 8 õhtul Lai tän. nr. 28.

Tartu kinod.

„Centralis“

jookseb kolmanda ankeet-filmina helioveren „Monte-Carlo“, mille peaosades tuntud filmidiiwa Jeanette Macdonald ja tema partneriks Jack Buchanan. üldiselt on see film tüüpiline operett kõige selle hüwede ja pahedega. Tegewustik wiib meid kuhugi Lõuna-Euroopa aristokraatide, krahwide ringi. Krahwinna Mara peab abielluma kellegi kerglase ja ebasiimpaatse krahwiga, kuid põgeneb just enne laulatusele minekut peigmehe majast pesuwäel ja jookseb rongile ning sõidab Monte Carlosse. Siin kaotab mängupõrgus oma wiimase raha, kuid leiab hea meestuttawa, kellega areneb seiklusromaan kuni neist saab õnnelik paar.

Selle filmi erilise woorusena peab mainima meisterlikke situatsioone, milles palju teratwaeelset huumorit. Ka osaliste mäng ei jäta soowida. Peale wäsitawat päewatööd on kõne all olew film heaks meelelahutuseks.

Tagasitulnud kirjad.

prl. Ella Hummel — Riiast, hra Elmar Liiwak — Londonist, hra Jaan Andsip — Rakwerest, P. A. Aleksejewa — Leningradist, hra Ed. Sommer — Tallinnast, prl. Betlem — Tallinnast, hra Ratnik — Tallinnast, Arnold Hawist — Rakwerest, L. K. Sibbini — Leningradist, Karl Teimann — Rosendaelist, pr. M. Karu — Jõgewalt, hra A. Rootberg — Wõhmast, prl. Ida Mäekala — Märjamaalt, hra A. Himma — Tallinnast, hra L. Tamm — Kuressaarest, pr. Regiina Loots — Petserist, hra Jaan Warik — Antslast, hra Arthur Malmkwist — Stokholmist, hra B. Hallap — Tallinnast, prl. Selma Koosapoeg — Wõrust, Johann Anderson — Londonist, pr. Toots — Otepääst.

Hoowihma wõimalus.

Reede õõsel keskmise kiirusega läänekaarte tuuli, päewal keskmise kiirusega kagupoolseid tuuli, suurenew pilwitus. Pärast lõunat hoowihma wõimalus. Temperatuur suurema muutuseta.

ülewaade neljapäewal, 7. mail.

Eilne Skandinaawia nõrk madalrõhkkond kõwenedes liikunud Walgemerele ja suundub siit üle Põhj.-Wene idapoole. Tema wihmapiirkond haarab Kesk-Soome. Atlandi madalrõhkkonna Biskaja lahel asunud ääremiinimum kõwenedes siirdunud Saksasse ja laieneb siit Läänemerele. Läänemere ja Skandinaawia kõrgerõhkkond liigub Põhja suunas. Temperatuur Kesk-Euroopas tõusnud, Põhja-Skandinaawias ja ja Põhja-Soomes weelgi langenud. Hommikul oli Lääne-Euroopas 8—14 kraadi, Kesk-Euroopas 17—21 kraadi, Skandinaawias 0—13 kraadi, Wenes 5—18 kraadi, Lätis 10—15 kraadi ja Eestis 5—18 kraadi sooja. Põhj.-Soomes 2 kraadi külma.

Emajõe weepind on langenud 21 sm wõrra.

Wastutaw toimetaja Oskar Mänd.
Wäljaandja Eesti Kirjastus-Ühisus „Postimees“.
Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

6. mail lahkus pikaldase haiguse järele

Aleksander Austa

Sünd. 18. IX. 1892. a.

Kirstupanek neljapäeval, 7. mail kell 7 ö. Kalda tän. 22. Matmine reedel, 8. mail kell 4 Maarja kalmistule.

Palume sugulasi ja tuttavaid ärasaatma tulla.

Leinajad omaksed.

Eesti Panga nädala aruanne 30. aprillil 1931

Aktiva			Passiva	
Kattevara:			Põhikapital	5.000.000.—
kuldrahas ja -kangides		6.517.211.45	Tagavarakapital	4.394.024.80
välisraha		17.257.508.60	Jooksvad kohustused:	
Vahetusraha		1.850.842.13	a) pangatähed liikvel	35.535.696.—
Siisevekslid:			b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	9.504.565.34		valitsuse	8.559.629.97
põllumajandusl.	1.289.605.87		pankade	5.787.043.54
metsatööstusl.	12.550.70	10.806.721.91	teised	1.620.160.26
Laenud:				15.966.833.77
valitsusele		5.000.000.—	Muud passivad	4.997.180.60
teistele *)		11.001.986.54		
Kinnis- ja vallasvara		1.687.299.53		
Muud aktivad		11.772.165.01		
		65.893.735.17		65.893.735.17

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: 46,16%

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 5.148.617.06.

JUHATUS.

Lühikese kannatuse järele lahkus 5. mail kell 11

Iida Keerd

Sünd. Wösoberg.

Sündinud 18. augustil 1871. a.

Ärasaatmine leinamajast 8. mail Räpina surnuaiale.

Sügavas valus

mees, õed ja vennad.

Oksjon.

Reedel, 8. mail s. a. kell 5 p. l. müüakse linna oksjonipidaja poolt enampakkumisel: tisleri pink, igasuguseid tööriistu ja muud majakraami Tartus, Kastani tän. maja nr. 127 õuel. Asju võib näha enne oksjonit sealsam.

Joh. Jostoffi raamatupidamise & masinkirja kursused, Riia tän. 8. Uue kursuse algus. Soovi järgi ülevaatlik õige lühiaegne õpetus või põhjalik pikemaajaline. Üles anda kantseleis.

Auto V—164 **sõidab**

Wiljandi

9. V. 31, kes soovivad kaasa sõita, palun teatada Kivi tn. 8, Eestimaa võõrastemaija Väljasõit hommikul kell 8.

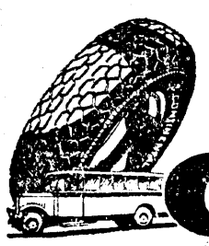

Aeg on jõudnud

et Teie oma sõidukit hooajaks uute kummidega varustate. Enne ostu tutvuge meie uute

Continental

auto-, mootor-, jalgratta kummidega ja nende tarvetega.

Vastab meie teeoludele oma tugeva konstruktsiooni tõttu, mispärast saate nendega rahul olema.

Vabriku ladu:

K-M. TAMMANN & TRAUSTEL

Tallinna, Kentmanni 5, tel. (2)31-25.

Ootamata surma läbi lahkus meie keskelt igavese rahu unele kallis unustamata tütreke

Heljo Leontine Sussen.

Sünd. 15. VI. 1929., surn. 6. V. 1931.

Palume sugulasi ja tuttavaid ärasaatmisele tulla. Matmine 9. mail kell 4 p. l. Näituse tän. 2 Peetri kalmistule.

Sügavas leinas vanemad.

Töötsimised

Vanem naisterahvas soovib maale

karja.

Tööstuse tn. 14—4.

Kaks energilist

noormeest

soovivad kohta linna ehk maale. Pakk. slt. „Nr. 6148“.

Korralik, kaine

maapoiss

soovib maale kohta. Raekoja tn. 28. Küsida hoovipoisilt.

Müümised

Müüme suurt värsket

eksport hawi-kala 25 senti kilo,

ja **värskeid sudakaid** täna ja edaspidi, suurel ja väiksel arvul.

„Eesti-Kala“

Gildi tän. 14. Telefon 11-71.

Juhtumisi müüa punaseks poleeritud kahe uksega

riide-kapp.

Näha võib Uueturu t. 16—3. Jällemüüjatel mitte tulla.

Juhuslikult headel tingimust. müüa täiesti veokorras

veo-auto

firma „Ford“. V. Kurvits, Pikk tn. 1, Elvas, tel. 26.

Kohe müüa 1½ tonnine sõidukorras

veo-auto,

detsimaal kaal 250 kg ja lauakaal 10 kg. Näha Vaksali tän. 25.

Kohe väga odavasti müüa 1 kahehobuse

kaleska

ja kahehobuse

sarapan —

patenttelgedega ja täitsa korras, vähe tarvitatud. Näha Tiigi tn. 32.

Vähepruugitud meester.

jalgratas

müüa. Elisabeti tn. 18—5.

Müüa väheldane täiesti sõidukorras naisterahva

jalgratas.

Lossi tn. 7—3.

Müüa

tammepuust ameerika kirjutuslaud, tammepuust söögitoa puhvetid, suur hiina vaas, kuld meesterahva taskukell (Omega) ühes ketiga ja palju teisi asju. Kalaturg nr. 5-a, J. Zirna.

Müüa korralik kattega

lapsevanker

Tartus, Tähtvere tn. 34—6, II. korral.

Müüa

ristitheinaseemet.

Tartus, Veeriku tän. nr. 11, Schulmann.

Rutuliselt müüa 2-hobuse

kaleska

firma „Fischer“ — patent, kerge ja korras. Teateid saab 11.—13. maini Kodijärve v., Laari t.. Ligem raudteejaam Nõo. Omanik Herman Torn.

Müüa 8 vähepruugitud

detsimaal-kaalu

ühes vihtidega. Järele küsida Tartus, Riia tn. 77 kontoris, telef. 125.

Müüa paremat sorti

maasika, tomati taimi,

noori õunapuid ja talvelille juuri. Tartus, Rebase tn. 1.

Talu

rendile anda omaniku haiguse pärast, Elistvere vallas, Igavere külas. Põldu 24 vkm., heinamaad 12 vkm. Teateid saab kohapeal. V. Varblane.

Pooletera peale

antakse 30 vkm. head põldu ja 20 vkm. heinamaad. Kaupa võib teha pühapäeval 10. mail kl. 3—5 p. l. Riia restoranis.

ROELA ÜHISPANK

Äriseis 31. dets. 1930. a.

Aktiv.		Passiv.	
Kassa	1.392.25	Üleminevad summad	80.—
Jooksvad arved teist. as.	737.63	Osakapital	4.274.09
Osamaks. teist. asutust.	804.—	Tagavarakapital	803.50
Väärtpaberid	500.—	Kahjutasu kapital	733.18
Diskonteeritud vekslid	9.535.45	Liikmete lisavastutus	23.700.—
Laenud võlakohust. järr.	34.153.—	Hoiusummad jooksval arvel	34.339.73
Asunik. invent. laen.	262.—	„ tähtajalised	12.930.—
Riikl. seemneviljalaen.	3.494.58	Vekslite rediskont	2.210.—
Konto-korrent laenud	9.402.05	Riikline seemnevilja laen	4.653.89
Korrespondent „Nostro“	1.376.—	Asunikkude inventari laen	262.—
„ „Loro“	359.—	Maksmata hoiusummade %%	1.566.65
Vallasvara	398.38	Riigimaksud	201.27
Üleminevad summad	100.—	Ettesaadud laenu %%	1.654.70
Liikmete kohustused	23.700.—	1930. a. puhaskasu	1.198.42
Konto-korrent teistes pankades	2.393.09		
	88.607.43		88.607.43

Kulude ja tulude arve.

Debet.		Kredit.	
Palgad	1.205.—	Saadud %% ja komisjon	8.291.42
Ärikulud	665.56		
Makstud %% ja komisj.	5.222.44		
1930. a. puhaskasu	1.198.42		
	8.291.42		8.291.42

Puhtakasu jaotus.

Korralisel aasta-peakoosolekul 21. apr. 1931. a. on 1930. aasta puhaskasu 1.198 kr. 42 senti jaotatud:

Tagavarakapitaliks 20%	330 kr.	— snt.
Osakasuks 6%	250 „	— „
Kahjutasu kapitaliks	318 „	42 „
Kingitusteks	300 „	— „
	1.198 kr.	42 snt.

JUHATUS.

Ööl vastu 4. jaanuari õnnetu surma läbi lahkunud armast poega ja armast venda

Aleksander Vanaase't

(sünd. 6. II. 1907. a.)

mälestavad leinas ema ja õed.

Ärasaatmine ja matmine laupäeval, 9. mail kell 1/26 õhtul vanast anatoomikumist Maarja kalmistule.

Teadaanne

kaitserõugete panemise asjas 1930. a. sündinud lastele.

Tartu linnavalitsus teatab Ajutise Valitsuse poolt 21. märtsil 1919. a. vastu võetud ja sama aasta „Riigi Teatajas“ nr. 25 avaldatud kaitserõugete panemise seaduse ning Riigikogu poolt 23. oktoobril 1924. a. vastu võetud ja sama aasta „Riigi Teatajas“ nr. 130 avaldatud kaitserõugete panemise seaduse muutmise seaduse põhjal, et:

1) igale lapsele peab kaitserõugeid panema järgmisel kalendri-aastal peale sündimise aasta, kui laps selle aja sees läbi põdenud ei ole loomulikke rõugeid, mis peab olema tõendatud arstitunnistusega;

2) kaitserõugete panemine 1930. aastal sündinud ja Tartus elutsevatele lastele on linna emade ja laste arstlikus nõuande-punktis, Jaani tän. nr. 10, 11., 12., ja 13. mail 1931. a. ning rõugepanemise tagajärgede ülevaatus sealsamas 18., 19., 20. ja 21. mail 1931. a. kella 10—1 e. l. ja 4—5 p. l.

Linnavalitsus kohustab lastevanemaid oma ja kasuvanemaid ning eestkostjaid nende hoole all olevaid 1930. aastal sündinud ja Tartus elutsevaid lapsi linna emade ja laste arstlikku nõuande-punkti, Jaani tän. nr. 10, tooma kaitserõugete panemisele ja tagajärgede järelvaatusele ülaltoodud tähtaegadel.

Tartus, 7. mail 1931. a., nr. 2620.

Linnapea: K. Luik.
Linnasekretär: A. Mägi.

Pika raske kannatuse järele lahkus siit ilmast meie armas õepoeg

Karl Rässa.

Sünd. 5. nov. 1899., surn. 6. mail 1931.
Matmine 10. mail kell 3 p. l. Pauluse kalmistule.

Sügavas leinas tädid.

Tuntud

selgeltnägija ja frenoloog

E. M. Kraft

Ainuke õige ettekuulutaja, kes saatuse ära ütleb. Läbisõidul peatub ainult lühikest aega Tartus, **Puu tänav 17, kort. 2, hoovipeal majas.**

10. mail s. a. kell 10 hom. priitahtlik oksjon Tähtvere vall. Sooveski, 5 kilom. linnast,

oksjon.

Müügile tuleb lüpsi- ja lüpsmasaamata lehmad, hobused, vankrid, põllutööriistad, seemnekartulid ja muu inventar. Oman. Jüri Ratasepp.

Linnusulgi

ümbertöötamiseks ja desinfitseerimiseks,

uusi kui ka vanu võetakse vastu.

Tartus, Uueturu tn. 1, pr. J. JÕGIOJA.

Maitsvad, toitvad liha- ja taimetoidu

kodused lõunad

antakse odavasti Vana tän. nr. 5—1, kohal ja kojuviimiseks.

Tahwelflower

on välja müüda (hind 3 krooni kuus). Näha Tähe tn. 11—3. Küsida Lille tn. 15.

Aiakorraldajat

tarvis. Tulla Veski tän. 67, kella 14—16.

Laevas

võtab «POSTIMEHE» ja «MAAMEHE» tellimisi ja kuulutusi vastu hr. Jak. Kütt.

Savitööstus

pikemaks ajaks rendile anda. Tööstus asub suure veetee ääres ja omab tööstuse juures hea savi. Ligemat Kroonuaia tän. 48, telef. 13-77.

Täiuslik saatuseõnne

TÕEPROHVET PEEP

(Selgeltn. Astro Hiro)

UUETURU 25.

(Väljaloigata).

«Vanemuise» teater
Laupäeval, 9. mail kl. 8 õhtul
ESIETENDUS:
Surmamõistetute vangla.
John Wexley näidend 3 vaat.
Näitejuht: W. METTUS.
Dekoraator: W. HAAS.
Üli- ja kooliõpilaste pääsetähed maksvad.

Pühapäeval, 10. mail kl. 8 ö.
Odawahinnal. etendus.
Linnukaupleja.
R. Zelleri operett 3 vaatuses.
Pääsetähed 20, 30, 40, 50 ja 60 senti ühes riidehoiuga.

«Vanemuise» teater
Kolmapäeval, 13. mail kl. 8 ö.
Ernst Jdla
võimlemisrühmade esinemine.
Pääsetähed eelmüügil teatri kassas.

Töötsimised

Töösturid
ja
ärimehed!
Karske, ausate elukommetega maa noormees palub mingisugust tööd linna. Hobusepoisiks ehk ärisulaseks. Lepin kõigega. Teatada slt. „Karske noormees“.

Keetja
soovib kohta; võib kodust käia ehk ärasõiduks. Soovitused olemas. Teatada slt. „500“ all.

Maaler!
võtab korralikult remonteerimiseks igasugu välis- ja sisetöid enda peale. Töö eest täielik garantii. Teadetega palun pöörata Tartu, Rebase tn. 1—4, ehk slt. „Maaler E. R.“ all.

Tööpakkumised

Vajatakse
2 lokkijat,
üks kes veelaineid ja manikküüri oskab. A. Murro juuksetööstus, Rüütli tn. 15.

Vilunud
majateenijad
alati leiavad kohti. Teenij. vahetal. büroo F. Nottbeck, Tallinna, Lai tn. 28.

Kompvekitööstus vajab
poissi,
kehaehit., mitte alla 17 aasta. Pakk. slt. „Kompvek“.

Agenti ehk müüjat
vajatakse kohe hooaja artikli jaoks. Jakobi tn. 56—2.

Tarvis maale
kärneri
oskusega isikut. Võib ka perekonnaga olla. Kaupa tehakse Tartus, Lõuna tn. 11—4, 8. mail kl. 2—4.

Maale tarvis
lapsehoidjat.
Teatada slt. sõna „Lapsehoidja“ all.

Väike betoon- ja puu-
ehitus
välja anda. Teateid saab Holmi tän. 9, A. Paulsoni ärist.

Tartu Kõrgem Muusikakool
Reedel, 8. mail s. a. kell 8 õhtul
„Vanemuises“
õpilaskontsert
Esinevad: A. Brosse, A. Mahotina, L. Neuman'i, R. Peenemaa, M. Slatkin'i ja P. Toom'i klassi õpilased.
Pääsetähed 50—25 sendini, kooliõpilastele 15 senti, müügil kontserdi päeval kl. 6 p. l. alates Vanemuises.

Saksa teatri ruumes,
pühapäeval, 10. mail k. a.
H. Treffneri gümnaasiumi algkooli muusikaõhtu.
Ettekandele tuleb (Tartus esmakordselt) Fr. Abti lasteooper „LUMINEITSIKE“. Kaastegevad õpet. A. Virkhaus'i juhatusel: solistid pr. R. Jõgioja (Lumineitsike), pr. J. Riomar (kuninganna), algkooli õpilaskoor (100 lauljat), gümnaasiumi sümfooniaorkester. ELAVAD PILDID.
ALGUS KELL 5 P. L.
Pääsetähed à 1, 0.75, 0.50 ja 0.25 kr. müügil gümnaasiumi kantseleis igapäev kella 9—2 ja etenduse päeval kella 4-st Saksa teatri kassas.

Näitus.
Akvarell- ja pastellmaalid
Dr. R. v. Engelhardt. Tartus, Jaani tän. 14. Avatud kella 12–6 iga päev kuni 14. maini. Sissepääs 25 senti.

Olen oma daamide, härrade ja teatri juuksetööstuse äri üle viinud
Rüütli tn. 15
Munga tän. nurgale.
Austusega
A. Murro
juuksetööstuse meister.

Elva Laenu-Hoiu-Ühisus
ühineb protsendi maksmises
Tartu pankade kokkuleppega
ELVA LAENU-HOIU-ÜHISUS

Omnibuse ühendus
Tartu — Võru
algab 9. mail s. a. Väljasõit Tartust igal äripäeval Riia tän. jaama platsilt, kell 16 ja Võrust kell 5.30 «Aleksander« võõrastemaja eest.
Liinipidaja.

Ranna-tennis- ja suvekingi
TRETORN ja teistest vabrikutest soovitab odavate hindadega
CHR. SCHRÖDER Tartus, Küüni tän. 6.

Suvitajatele!
Täieliku äri lõpetamise puhul müün
maja- ja köögitarbeid
sisseostu hinnaga. Sellepärast kasutage juhust.
K-m. T. Novikov Tartus, Promenadi tän. 14

Võtan oma peale majade värvimisi ja igasuguseid
maalritöid.
Mõõdukad hinnad. Tartus, Promenadi tän. 6, krt. 11, telefon 12-31, maaler A. Prahl.

Ostame kasvamata, kuiva
rutist ja sõõda kaeru
J. PUHK & POJAD, Tartus, Riia tän. 60.

TEATAN FOTOAMATÖÖRIDELE,
et olen oma jalanõudeäri juures hästi sisseseatud
FOTO JAOSKONNA
avanud
HEAD PIMIKUD maksuta tarvitamiseks
LUGEMISLAUD kohaste ajalehtedega
KAPIKESED, lukuskäidavad, üürile andmiseks
ja hästi assorteeritud
FOTOTARVETE- ja APARAATIDELADU
ILMUTUSTÖÖDE VASTUVÕTT.
Palun külastage minu ettevõtet ja tarvitage minu suurtes ruumides **hästi sisseseatud FOTOJAOSKONDA.**
Austusega **CHR. SCHÖDER** TARTUS
Küüni tän. nr. 6.

Jalgrattaid

kuulsamatest vabrikutest: **Rootsi Huskvarna, Taani Coventri, Läti Latvello, Inglise Humber** ja **B. S. A., Saksa Columbia ja teised** suuremas valikus — odavamad hinnad.
Firma G. F. Liblik
Tartus, Suurturg nr. 10.
Telefon 6-30.

Teatan oma lugupeetud töötarvitajatele, et minu
daamide ja härrade juuksetööstuse äri Küüni t. 3 ja Jaani t. 3
on linna sundmääruste kohaselt 1. maist peale hom. kella 8-st kuni õhtul kella 6-ni avatud.
Töö headus väljaspool võistlust, sest äris töötavad I järgu diplomeeritud tööjõud.
Eeskujulik puhtus.
Austusega
J. LUKSEP.

Värskeid sordiehtsaid
seemneid
soovitab väiksel ja suurel arvul
W. Wanatalu seemneäri
Tartus, Suurturg nr. 16, telefon 302 — «Postimehe» raamatukaupluse kõrval. — **Nõudke tasuta hinnakirju.**
Sealsamas on ka suurem valik **tapeete.** Hinnad odavad.

Pedja-Laashoone-Rõika liinil

hakkab ligemal ajal ühendust pidama m-p. AINO. Reisijatel tuleb Pedja jõesuus a-l. SALME pealt ümber istuda, mis võimaluse järele kuni Rõika vabrikuni sõidab peatusega Laashoonel. Sõidu algust saab teatatud.
Laevaäri Maanidi & Ko. Tartus,
Lodja tän. 12. Telef. 2-11.

Eesti Patentide
nr. 626 „Automaatpüss tagasiandva rauaga“, nr. 642 „Uuendused kuulipildujas“, nr. 707 „Seadis automaatpüsside padrunitega varustamiseks“ omanik soovib ühendust huviringkondadega nimetatud patentide ekspluateerimise, müümise ehk litsentsi andmise otstarbel.
Teateid annab S. Ahven, Tallinna, Kreutzwaldi tn. 11—6.

Olen omas pesukojas avanud
keemilise riietepuhastuse
Töö kiire ja korralik.
„Tartu pesukoda“
Uueturu tän. 1.

Hollandi seemnekauplus
Tartus, Söögiturg 5
soovitab kõrgeväärtuslisi
seemneid
Osakonnad — esitajad kõigis alevites.
Keskladu:
Tallinna, Valli tn. 8.
Müük suurel ja väiksel arvul

Rendile anda
Tartu linna piiri lähedal, Tähtvere mõisast planeeritud krunt, umbes 10 vakam. väga hea põllumaaga. Teat. slt. sõna „Juhus“ all.

Hästi käidavas kohas ära anda
Piima- ja toiduainete kauplus
vähese kauba, leivatoa ja elutoaga. Teateid Kaubahoovis 16, Hermann'ilt.

Korteripakkumised

Suur neljatoaline elektriv. ja erasissekäiguga
korter
üürile anda.
Tartus, Raekoja 35—2.

Korter
3 tuba, köögi ja elektrivalg. ära anda. Teat. saab Kloostri tn. 10, kl. 3—5 p. l.

Möbl. tuba
erasissek. ja elektrivalg. ära anda. Karlova tn. 22—6.

Suvitamise otstarbeks
kasutada anda Emajõe ääres, Tartust umbes 6 km kaugusel, igapäevane korralik laevaühendus,
2 ilusat tuba
verandaga
ja köögi tarvitam. Maja asub viljapuuaias. Väga kohane ärimeestele ja ametnikele. Lähemaid teateid saab Maarjamõisa tn. 13—9, kl. 5—6 peale lõunat.

Möbl. tuba
on üliõpilasele ehk ametnikule välja üürida. Tähtvere tän. 2.

Korter
5 tuba ja köök, elektrivalg., aiaga, kesklinnas välja üürida. Jaani tn. 12—2.

Tuba
ära anda. Meltsiveski 6—1.

Korter
2 tuba ja köök välja üürida, al. korral, omaette, elektriv. Kaluri tn. 25.

Korter
2-toaline, kuiv ja soe, välja üürida. Aleksandri tn. 95.

Äriruum
välja üürida. Riia tn. 2. Järele küsida Kastani tn. 32, krt. 2, kella 5—8.

Korteriotsimised

Vajatakse 4—5 toalist
korterit
kesklinnas ehk selle lähemas ümbruses. Teat. slt. „Arst“ all, kuni 20. maini s. a.

Vajatakse 3—5-toalist
korterit
kuni 1. juunini. Maanidi & Co laevade kontor, Lodja tn. 12, telef. 2-11.

Ajutiselt vajatakse
tuba
vähese mööbliga, kesklinna. Teat. saata slt. „Tuba 15“ all.

Raasüürilisets
soovib üksiku naisterahva juure ametiskäija naister. Kirjad slt. nr. „6192“.

Meesüliõpilane vajab erasissekäiguga mõbleeritud
tuba
Peetri kiriku ümbrusesse. Teatada slt. „Tuba suveks“.

Ostmised

Soovitakse osta
maja
kohemaksetava raha eest, hind ehk väljamaks 5000 kuni 6000 kr. Pakkum. slt. „Maja“.

Vajan alalist
piima-toojat
poodi, Aleksandri tn. 113.

Müümised

Häid välismaa
kaeru
on müüa J. Lepu kauplusest. Turu tn. 2, telefon 10-47, Tartus.

Dr. H. Mõttus
Naha-, sugu- ja põlehaigused.
Kõnet. 5—7, pühap. 9—11.
Naister. 4—5 ärip.
Kokkuleppel ka teisel ajal.
Tartus, Uueturu tän. 4.

Dr. A. Amon
Naha-, sugu- ja naistehaigused.
Kella 9—11 ja 5—7.
Tartus, Popleri tän. 2
(vastu Maarja kirikut).
tel. 13-30.

Ämmaemand
W. Arwi.
Tartus, Tähe t. 69.

Ämmaemand
E. Tomson-Sviker
Tartus, Vana tän. 3—1.

Ämmaemand-masseerija
E. ELLER
Tartus, Raekoja tän. 9
(sissekäik Holmi tän. 1).

Tööpakkumised

Naisterahvas,
kes kärneri juures tööl olnud ja kes aiatööd hästi tunneb, leiab tööd. Lähemat Hermanni trükik., Narva t. 3.

Tartu jaama juuksetööstus vajab vilunud
juukselõikajat.

Õmbleja vajab
abilist.
Väike-Tähe tn. 13—5.

Passija,
kes igapäev oma kodust käib, kes vähe saksa või vene keelt ja ka keeta mõistab, leiab koha. Maarjamõisa tän. 8—2. Rääkida kella 12—2

Kirepi poes
müüb **„Postimehe“** ja **„Maamehe“** üksikuid numbreid ja võtab kuulutusi ja tellimisi vastu
pr. L. Lauri.

Sissesõitnud
hiromant-grafoloog.
Vastuvõtm. iga päev kella 11—7. Raekoja tn. 51. Sissekäik läbi äri.

Kadunud

Kaotatud
laup., 2. mail pärlitest kaelaehte osa. Leidjat palut. ehk ära tuua Õnne tn. 27—5, Mihhels.

Kaotatud 6. mail ümmargune
broshe
päevapildiga, tulles 2. diviisi laatsaretist Liini tänavasse. Teatada või ära tuua Kesk tn. 43, A. Vuks.

Unustatud Toomele meesterahva kollased
nahk-kindad.
Ausat leidjat palutakse ära tuua Vana tn. 2, dr. Vogel.